

Regnskabsanalyse og sammenligning af produktionsvilkårene for smågriseproduktionen i Spanien og Danmark

UDARBEJDET AF
Karen Jørgensen, SEGES, Erhvervsøkonomi
Maj 2018

Rapporten er udarbejdet i projekt "Træf rentable beslutninger på baggrund af nye analyser af landbrugets internationale konkurrenceevne", der er finansieret af Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Data	3
Metode	4
Strukturudviklingen i Spanien	5
Fordele og ulemper på baggrund af litteraturstudie og interviews	8
Integration	9
Andelsselskaber	10
Regnskabssammenligning inden for so- og smågriseproduktion.....	11
Indtægter	13
Produktivitet	16
Omkostninger	17
Handelsgødningsudgifter	19
Foderomkostninger	19
Energiomkostninger	21
Vedligeholdelsesomkostninger	22
Lønomsomkostninger	23
Afskrivninger	27
Forpagtningsafgift, leje- og renteudgifter	29
Tilskud og skat	33
Skattebetaling	35
Resultat	36
Balance	40
Jordpriser	44
Egenkapital og gæld	46
Gældssammensætning	49
Konklusion af regnskabsanalysen	50
Bilag	51

Indledning

Denne rapport er udarbejdet for at undersøge dansk smågriseproduktions konkurrenceevne sammenlignet med den spanske smågriseproduktion. Analysen skal give de danske landmænd indblik i deres erhvervs konkurrenceevne, når det sammenlignes med konkurrenterne i Spanien. Indblikket har til formål at give den danske landmand et bedre beslutningsgrundlag, når den enkelte skal foretage beslutninger om, hvorvidt det er rentabelt at etablere, opretholde eller udvide slagtesvineproduktionen.

Rapporten er delt op i fire kapitler: Regnskabsanalyse, Dyrevelfærd, Miljøreddegørelse samt Skatte- og Momsanalyse. Hvert kapitel gennemgår forskellene mellem de to lande med fokus på at forstå Spanien. Derudover vil der før kapitlerne være et afsnit, som samler fordelene og ulemperne ved den spanske smågriseproduktion på baggrund af interviews og øvrig litteratur. Disse fordele og ulemper er brugt til at finde fokusområderne i de øvrige kapitler.

Indledningsvis er der blandt andet to afsnit om de valgte data samt metoden, der er brugt til analyserne. For at kunne forstå opbygningen og udviklingen i den spanske smågriseproduktion gennemgås strukturudviklingen i Spanien, og denne perspektiveres i forhold til den danske udvikling.

Data

Denne rapport bygger på interviews i Danmark og Spanien, der er foretaget i foråret 2017. Til regnskabsanalysen er brugt data fra Farm Accountancy Data Network, fremover forkortet til FADN¹, frem til 2015 publiceret 12. september 2017.

FADN-data er en database i DG-AGRI i EU, hvor 80.000 landbrugsregnskaber indsamles årligt. Til denne rapport er brugt offentlige data, som er tilgængelige på DG-AGRI's hjemmeside². Disse består af gennemsnitlige økonomiske tal fra landbrug, som er specialiseret i smågriseproduktion. Indsamlingen af data sker i de enkelte lande, hvor de danske data behandles af Danmarks Statistik og det spanske landbrugsministerium (magrama). Endelig behandles de endnu en gang af EU i DG-AGRI. I de valgte data fra 2015 indgår mellem 200 og 500 bedrifter i de danske gennemsnitstal og mellem 500-1000 i de spanske³.

De valgte datasæt indeholder hovedsageligt svineproduktion og kun en lille del af landbrugenes produktion kommer fra øvrig husdyrproduktion. I 2015 udgjorde 99,9 % af dyreenhederne i Danmark og 99,9 % af dyreenhederne i Spanien smågriseproduktion.

Dataene ser på hele landbrugets økonomi. Det vil sige alle aktiviteter, der bruger landbrugets aktiver, omkostninger eller arbejdskraft. Dette kan f.eks. være gårdbutik eller udleje af jord og bygninger. Data omfatter ikke selvstændige liberale erhverv, lønindkomst, pensioner og lignende.

Data er ikke opstillet efter de samme regnskabstermer, som vi kender fra de danske regnskaber. Der er valgt at bruge de gældende EU-termer på engelsk for ikke at skabe en fejlforklaring. Alle analyserne er beskrevet på dansk, og hvor det er fundet nødvendigt, er der opstillet en boks med definitionen på de enkelte regnskabstermer. Alle definitioner kan findes på DG-AGRI's hjemmeside.

---

¹ http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/consult_std_reports_en.cfm

² http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/consult_std_reports_en.cfm

³ http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO

Ligeledes er dyreenheder ikke beregnet på samme måde som de danske. I datasættet kaldes disse "Livestock Unit (LU)". I hele analysen vil der kun bruges LU-definitionen, som vil blive refereret til som dyreenheder. Definitionen er opstillet under regnskabsanalysen.

I de offentlige data fra DG-AGRI er de produktionstekniske nøgletal meget begrænsede, da det er de økonomiske nøgletal, som er oplyst, når der ses på de specialiserede produktionsgrene som smågriseproduktion

Metode

Alle data er opgivet i gennemsnitstal. Da der forventes en meget stor spredning i de to lande, skal man derfor være varsom med konklusionerne, da den enkelte landmand godt kan ligge betydeligt over eller under de gennemsnitlige tal.

Da landbrugene i Spanien og Danmark varierer meget i størrelse, som beskrives i strukturudviklingsafsnittet nedenfor, er det nødvendigt at se på enheder. Dataene vil derfor blive sammenlignet i forhold til dyreenheder (LU) jf. tabel 2 senere, men da omsætningen pr. dyreenhed er meget forskellig landene imellem, vil den væsentligste sammenligning være i forhold til omsætning. Omsætningen vil sikre, at sammenligningen af omkostninger vil optræde som en andel af omsætningsniveauer, som de gennemsnitlige bedrifter opnår i de to lande.

Det er ikke muligt at vise produktionseffektiviteten for smågriseproduktion, men alene udbytte pr. hektar for hvede. Derfor vil disse analyser ikke være tilgængelige.

Litteraturstudiet og interviewene i Spanien er brugt til at forstå begrundelserne for de økonomiske forskelle, som optræder i regnskabsanalysen. Derudover er der et uddybende kapitel om forskellen i skatteforholdene samt et kapitel om miljøforskellene i såvel stald som på mark.

Analysen af skatteforholdene er udarbejdet på baggrund af et litteraturstudie. Kilderne nævnes i kapitlet.

Flere af rapportens elementer er ikke fra det samme år. Såvel kapitlet om skat som kapitlet om nitratdirektivet tager udgangspunkt i 2017. Interviewene og litteraturstudiet er gennemført i 2017, og regnskabsdataene er fra perioden 2004 til 2015. Derfor vil der formentlig være forhold, som ikke har været ens i hele perioden.

Strukturudviklingen i Spanien

Boks 1: Fakta vedr. Spanien / Danmark

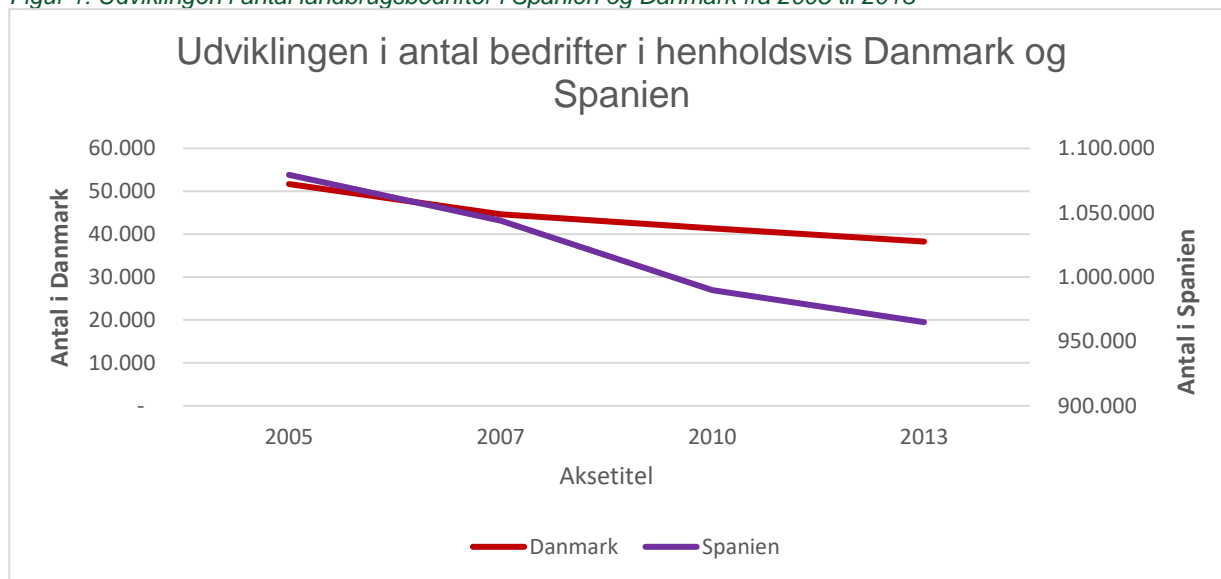
- Befolkning: 46,0/5,6 mio.
- Areal: 505/43 mio. km²
- Slagtesvin 48/18 mio.
- Pattegrisedødelighed 12,9/13,4 %.⁴
- Smågrise pr. årso: 26/31
- Udskiftning af søer 46,4/53,3 %

For at kunne forstå landbrugsproduktionen i Spanien er det væsentligt at have et indblik i strukturudviklingen og størrelserne på de spanske produktioner. Dette afsnit vil kort beskrive de spanske forhold.

Den spanske svineproduktion er kendetegnet ved at være dobbelt så stor som den danske svineproduktion. I Danmark er der ca. 12,8 mio. grise og i Spanien ca. 30 mio. (2017 tal)⁵. En stigning på lidt under 4 mio. fra 2008 til 2017. Modsat i Danmark, hvor antallet af grise er status quo fra 12,1 mio. til 12,8 mio. for samme periode.

Antallet af bedrifter er i Spanien faldet fra godt 1mio. til 950.000, især efter 2008 er reduktionen steget voldsomt jf. figur 1.⁶

Figur 1: Udviklingen i antal landbrugsbedrifter i Spanien og Danmark fra 2005 til 2013

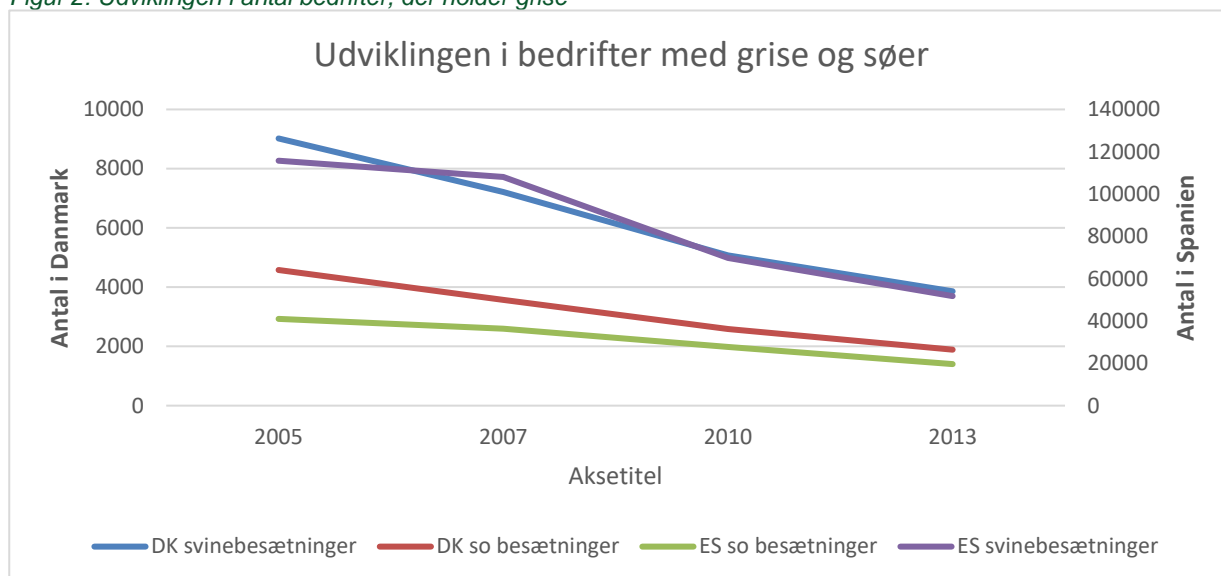
Tilsvarende er antallet af bedrifter med en svineproduktion i Spanien reduceret fra 115.000 til 51.000, en reduktion på 55 pct. I Danmark er reduktionen på 57 pct., hvor antallet af svinebesætninger i 2013 var 3.860 if. EUROSTAT. Ifølge Danmarks statistik er antallet af svinebedrifter i 2017 på 2.185. Nedgangen i besætninger med svin og søer følges ad i de to lande jf. figur 2.

⁴ InterPIG rapport dec. 2017. http://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_rapporter/rapporter-2017/53

⁵ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=apro_mt_lspig&lang=en

⁶ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_lspigecs

Figur 2: Udviklingen i antal bedrifter, der holder grise

Spanien er EU's²⁸ største producent af svinekød med Tyskland som nummer to⁷, der findes 30 mio. svin i landet, hvoraf de 60 % er regionen Catalonien, jf. bilag 2.

Antallet af søer har inden for de sidste 5 år (2011-2016) været næsten konstant fra 2,404 mio. til 2,415 mio. Da det ikke har været muligt at se, hvordan antallet af bedrifter med søer har udviklet sig siden 2013, er dette omtalt. Da andre EU lande har reduceret deres bedrifter med søer og grise, må det formodes, at det samme er sket i Spanien.

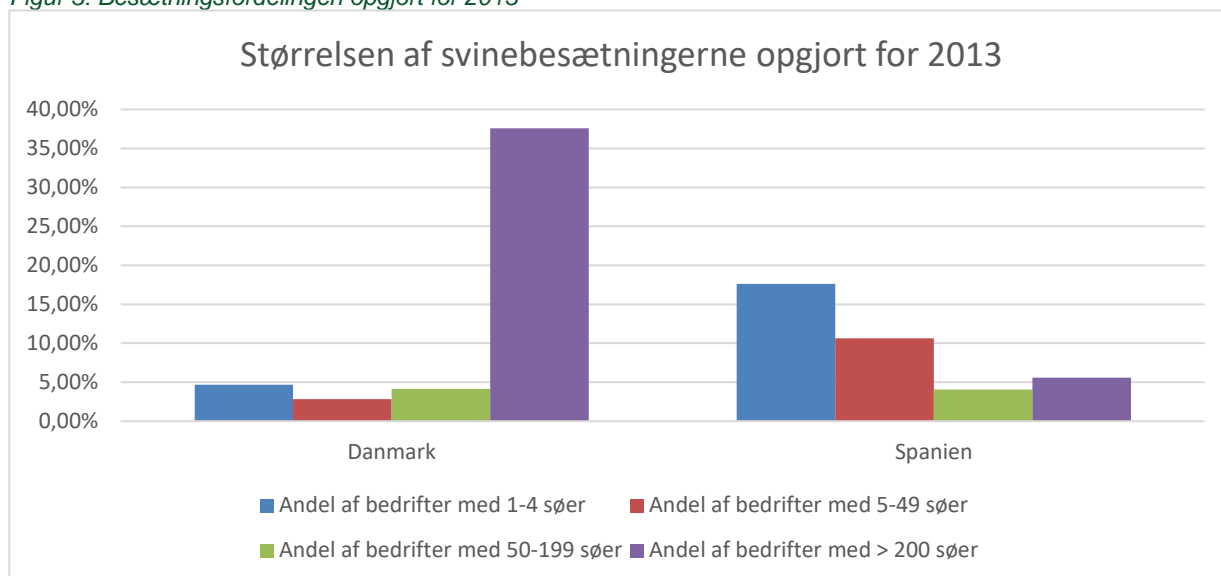
Umiddelbart er det svært at sammenligne de spanske og danske svinebedrifter, da kun 17 pct. af bedrifterne i Spanien er ejet af landmanden. De resterende bedrifter er ejet af eller parthavere i større selskaber, se næste afsnit.

Der er mange små bedrifter i Spanien, og bedrifter med under 10 ha udgør 67 pct. i modsætning til i Danmark, hvor den gruppe udgør 26 pct. Til gengæld er der meget store bedrifter, hvor bedrifter over 100 ha har 55 pct. af arealet, og i Danmark har disse 69 pct. af arealet.⁸ Samme fordeling gør sig gældende med hensyn til besætningsstørrelserne. Der er mange mindre bedrifter med få husdyr, jf. figur 3. Statistikken giver dog et skævt billede af situationen i Spanien, pga. at mange bedrifter ikke ejer husdyrene, da disse er ejet af store industrivirksomheder, se næste afsnit. Særligt i region Catalonien er der forholdsvis mange bedrifter med over 3.000 søer, der er part i et kooperativ eller er integratorer.

⁷ <http://www.lavanguardia.com/vida/20180301/441170958428/espana-es-el-pais-con-mas-ganado-porcino-la-ue-con-301-millones-de-cerdos.html>

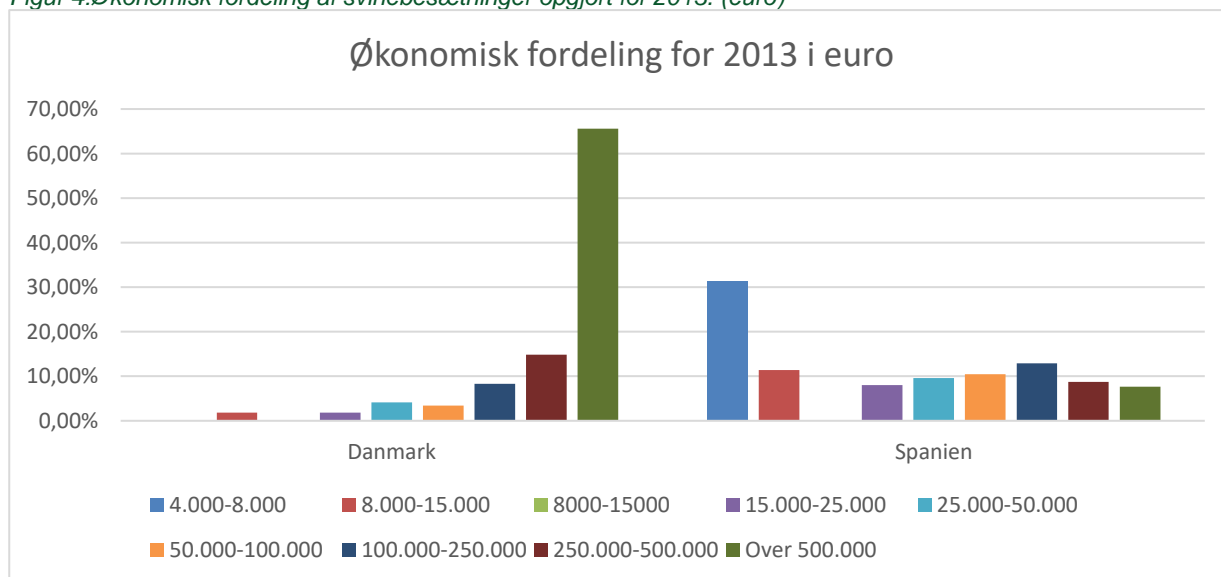
⁸ Farm structure statistics 2015, tabel 1 og 2

Figur 3: Besætningsfordelingen opgjort for 2013⁹

Det samme gør sig gældende, når der ses på indtjeningen i svinebesætningerne. De landmænd, der er med i de ovenfor nævnte kooperativer eller integrationsselskaber, får ofte en fast betaling pr. dyr, der leveres til slagting mm. Derfor giver opgørelsen et skævt billede af situationen. Når der tages forbehold for dette, viser det sig alligevel, at indkomsten tilsvarende afspejler strukturen inden for landbruget, jf. figur 4.

Figur 4: Økonomisk fordeling af svinebesætninger opgjort for 2013. (euro)

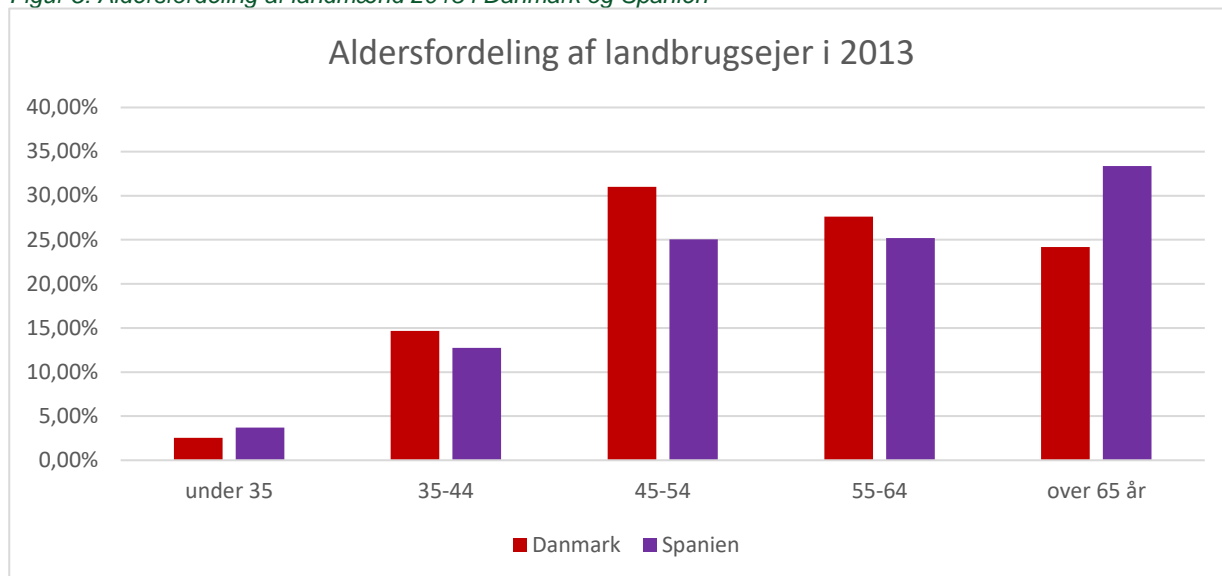

Antallet af landmænd/landbrug i Europa er faldende, og tilsvarende er aldersgennemsnittet steget. Den seneste opgørelse for EU₂₈ er fra 2013, der viser, at 55 pct. af alle landmænd er over 55 år. Hvis der korrigeres for, at undersøgelsen er 5 år gammel, betyder det, at endnu flere er kommet over de 55 år. Mange af de bedrifter, der bliver udbudt til salg, bliver købt af allerede etablerede landmænd. Der bliver færre bedrifter og

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

landmænd, men de vokser i størrelse. Gennemsnitlige antal ha pr. ejendom i Danmark er steget fra 54,7 ha til 67,5 ha indenfor de sidste 10 år. Tilsvarende er udviklingen i Spanien med en stigning fra 22,1 til 24,1 ha.

Figur 5: Aldersfordeling af landmænd 2013 i Danmark og Spanien¹⁰

Fordele og ulemper på baggrund af litteraturstudie og interviews

På baggrund af interviewene og litteraturstudierne er tabel 1 opstillet, som giver et overblik over de fordele og ulemper, som litteraturen og de interviewede giver udtryk for. Dette er på baggrund af såvel danske som spanske interviews og litteratur, hvor perspektivet har været en sammenligning med Danmark samt udsyn fra Spanien til den øvrige globale konkurrence.

Tabel 1: Fordele og ulemper ved den spanske svineproduktion

Fordele	Ulemper
Billigt staldbyggeri med naturlig ventilation pga. klimaet	Import af korn og foder medfører høje priser
Lav fremstillingspris	Varme somre medfører lavere effektivitet
Høj tidsudnyttelse	Høje priser på afskaffelse af gødning (gylle) <i>Kilde: se fodnote 3, figur 5</i>
Høje afregningspriser i forhold til Danmark	De selvstændige landbrug kan skaffe kapital i banken. Høj rente 3-6%.
Store produktionsselskaber med kontraktproduktion	I visse områder kan det ikke udvides i pga. N restriktioner (Catalonien)
Slakteri egne produktionsenheder	
Svineproducenten er kontraktansat af foderstofvirksomhederne eller slakterierne	

¹⁰ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_m_farmang og Farm structure survey 2013 206/2015 eurostat newsrelease

Fast pris pr. leveret gris uafhængigt af prisudsvingene.	
Lave timelønninger. <i>Kilde: se fodnote 3, figur 7</i>	

Integration

Store dele af den spanske svineproduktion foregår via kontrakter med henholdsvis de store foderstofvirksomheder og slagterierne, dvs. en integration mellem landmændene og industrien.

I en integration er det foderstofforretningen/slagteriet, der ejer grisene, leverer foderet, rådgiver om produktionen og i sidste ende sælger og kører grisene på slagteriet.

Svineproducenten modtager et fast beløb pr. leveret slagtesvin for at stille sin stald til rådighed, ligesom han aflønner sit personale og betaler el og vand.

Udviklingen går i retning af, at virksomhederne også ejer staldene og hyrer folk ind til at passe dem.

Nogle af de store medspillere inden for svineproduktionen ejer op til 40.000 søer og har en kombination af integration og ejerskab ved opfedningen af slagtesvin. I skrivende stund er det ca. to tredjedele af den spanske svineproduktion, der foregår i integration.

De landmænd, der modtager smågrise, foder mm. fra virksomhederne, har ofte en fast afregning pr. leveret gris. I 2017 lå afregningen på omkring 12 € med en variation på +/-1 €. Risikoen for prisudsvingene på foder og svinekødet ligger alene hos virksomhederne (integratorerne).

Ud over levering af smågrise og foder medfølger der rådgivning indenfor management og veterinære forhold og sygdomsforebyggelse.

Foderomkostningerne er højere i Spanien, da landet ikke er selvforsynende, men det opvejes til gengæld af meget lavere investeringsomkostninger til stalde (discountbyggeri), hvilke til dels skyldes, at klimaet er gunstigt til svineproduktion.

Der er inden for de senere år blevet lagt loft over, hvor mange søer der må være pr. produktionsenhed. Loftet er på 3.500 søer inkl. gylte og 7.200 slagtesvin - stipladser.

Historisk har svineproduktionen primært været i regionen Catalonien og Aragonien (Nordøst), men det er mere eller mindre håbløst at finde plads til nye udvidelser i de to regioner. Nu foregår udvidelsen i Alicante mod østkysten og ind i landet mod Madrid.

Konkurrencen mellem slagterier er stor, og derfor udvider de aftalerne med landmændene om pasning af grisene.

De største aktører er Vall Companys Group¹¹, der ejer ca. 175.000 søer, efterfulgt af CAG/Bonarea og Co-sta med 70.000 søer. Det skønnes, at over 65 pct. af al svineproduktion foregår i regi af integration. Vall Companys Group har over 2100 landbrug tilknyttet deres landbrugsproduktion og producerer 4,6 mio. slagtesvin.

Det skønnes, at ca. 66 pct. af svineproduktionen foregår i integrationsproduktion. 20 pct. er i familieejede landbrug og den resterende del i andelsselskaber.

¹¹ <http://www.vallcompanys.es/index-en.html>

Boks 2: Kendetegn ved integration

Integrationssselskaberne har følgende kendetegn:
Ejer grisene
Leverer foder
Fast afregning pr. slagtesvin eller producerede smågrise
Ingen risiko for landmanden
Nystartede landmænd kommer i gang
Lav rente ved udvidelse, da selskabet leverer kapital og materialer (discount-pris)
Management i produktionen
Dyrelægerådgivning
Medicin
Management vedr. medarbejdere
Bonus ud fra enten dødelighed eller tilvækst.

Arbejdsmarkedsforhold

Arbejdsugen er på 40 timer, og for driftslederen på integrationslandbrug er lønnen omkring 35.000 € om året. For almindelige medhjælpere er lønnen omkring 25.000 € med mulighed for bonustillæg. Indkomstskatten er på 18-25 pct. afhængig af lønniveauet. Lønningsåret er inddelt i 14 perioder i stedet for 12 måneder.

Ved udvidelse af staldene er det muligt at låne via integratorerne til en lav rente og lang løbetid på lånet fra 10-15 år. Det betyder, at flere landbrug er tvunget til at gå ind i enten en integration eller blive en del af et andelsselskab for at kunne udvide eller bibeholde landbrugsproduktionen.

Andelsselskaber

Andelsselskaberne står for omkring 15 pct. af svineproduktionen. Agrocat Sant Fruitos de Bages (www.agrocat.com) er et andelsselskab med 30.000 søer med opfedning af 400.000 slagtesvin. Andelsselskabet består af svineproduktion og en fodervirksomhed. Der er 25 landmænd, som er med i selskabet, hvor der ud over ejerne er ansat dyrlæger, chauffør, medhjælper til staldene. Overskuddet i selskabet bliver fordelt på følgende måde:

30 pct. bliver i selskabet.

60 pct. fordeles ud til ejerne i forhold til det, der omsættes for hos den enkelte ejer.

10 pct. bruges til at uddanne medarbejdere

Arbejdsmarkedsforhold i nogle af andelsselskaberne

Månedslønnen er 1500 €, og inkl. sundhedsforsikring er lønnen på 2200 € svarende til 30.800 € pr. år. Lønningerne i landbruget ligger i intervallet 1800-2500 € pr. måned.

Nogle af andelsselskaberne har indbygget integration i forretningskonceptet. Ejerformen er andelsselskab, mens produktionen foregår som integration.

Regnskabssammenligning inden for so- og smågriseproduktion

Dette kapitel er en analyse, hvor hovedsageligt data fra FADN analyseres for at kunne forklare forskellene mellem Danmark og Spanien. Hvor det er muligt, inddrages litteraturstudiet og interviewene.

Da der som nævnt er store strukturelle forskelle, vil det ikke give meget værdi at sammenligne på bedriftsniveau. I stedet sammenlignes de enkelte poster i forhold til omsætningen. Dette suppleres med posterne pr. dyreenhed, hvor det findes relevant, samt andre nøgletal i enkelte af analyserne.

Omsætningen er valgt, da omkostningsniveauerne og indtægtsniveauerne er varierende i den undersøgte periode i de to lande. Ved at sætte alle posterne op i forhold til omsætningsniveauet kan det sammenlignes, hvor stor en andel af omsætningen der bruges på eksempelvis lønudgifter, renter osv.

Den regnskabsmæssige opstilling, som bruges i datasættet fra FADN, er ikke den, som kendes fra de danske regnskaber. I analysen bruges de termer, som FADN bruger, men rækkefølgen i analysen tager udgangspunkt i den danske opstilling.

Hvis andet ikke er anført under figur eller tabel, er oplysningerne fra FADN.

Total output bliver kaldt omsætning, men dette er ikke helt retvisende. Definitionen af Total output ses i boks 1 nedenfor.

Boks 3: Definition af den samlede omsætning

Total output of crops and crop products, livestock and livestock products and other output.
Sales and use of (crop and livestock) products and livestock
+changes in stocks of products (crops and livestock)
+changes in valuation of livestock
-purchases of livestock
+various non-exceptional products

De behandlede data er udvalgt ud fra kriteriet, at mere end 2/3-dele af standard outputtet er fra "smågriseproduktion" og salg af "andre svin".

Dyreenhederne er ikke defineret som i Danmark. I stedet bruges Livestock Unit (LU), som er defineret i tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Definition af dyreenheder i analysen

Breeding sows	0,5LU
Pigs for fattening	0,3LU
Other Pigs	0,3LU

Dette er en væsentlig forskel fra den danske definition, men ikke mulig at omregne. Derfor vil denne analyse vise alt pr. LU, hvilket i denne analyse benævnes som dyreenheder.

Dyreenhederne i datasættet er hovedsageligt svin alene, 0-2 % af dyreenhederne er tilknyttet andre dyregrupper. Dette behandles ikke yderligere i analysen.

Boks 4: Oversigt over de væsentligste forskelle mellem spansk og dansk svineproduktion på baggrund af regnskabsanalysen

De spanske smågriseproducenter har meget mere fokus på at producere grise end de danske producenter, da der kun er tilknyttet 12 ha pr. bedrift.
 De spanske besætninger er ca. halvt så store som de danske.
 Omkostninger til foder og gødning udgør 41 pct. af omsætningen i Spanien og 58 pct. i Danmark.
 Samlede omkostninger før renter og afskrivninger udgør 50 pct. af omsætningen i Spanien og 71 pct. i Danmark.
 Det endelige overskud til ejeren varierer meget mere i Danmark end i Spanien jf. figur 39.

I tabel 3 nedenfor er opstillet de overordnede nøgletal for 2015. Disse vil i det følgende blive analyseret nærmere. Tallene er holdt i forhold til total output, som er et udtryk for omsætning. Denne tabel er den eneste, hvor alle økonomiske tal er omregnet til danske kroner med kursen 7,45 kr./euro.

Tabel 3: Nøgletal for gennemsnitlige so- og smågrisebedrifter 2015 i Danmark og Spanien. Omsætning mm. er angivet i danske kr.

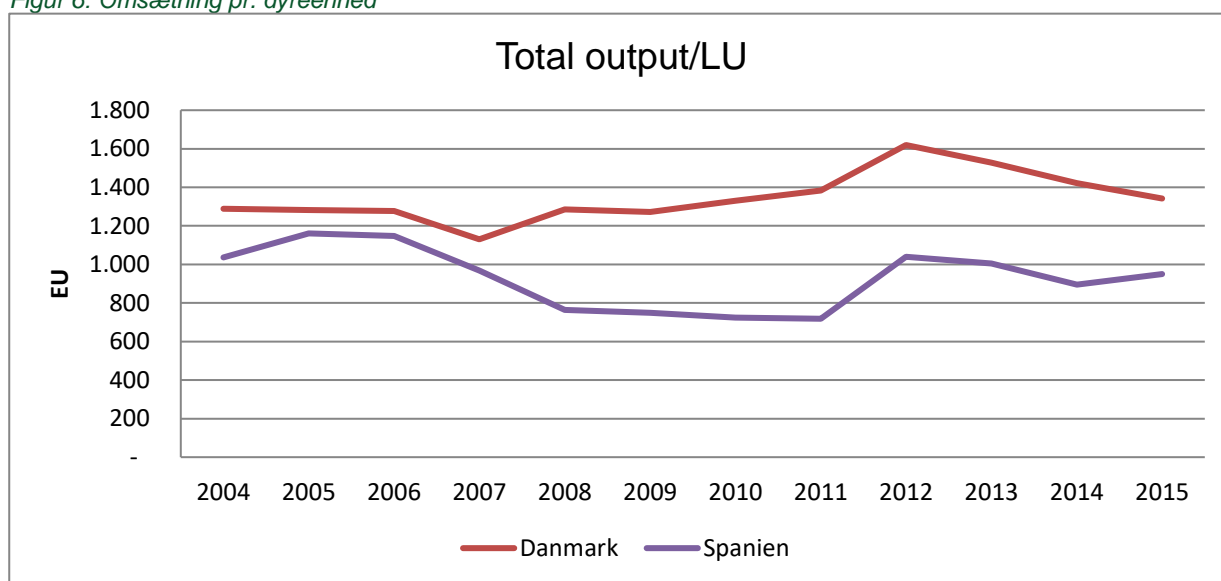
2015 DKK		(DAN) Denmark		(ESP) Spain	
Total Utilized Agricultural Area - ha	SE025	93,8	Pr. total output	12,78	Pr. total output
Pigs - LU	SE100	946		467	
Yield of Wheat - hkg/ha	SE110	83		25	
Total output crops	SE135	788.955	20%	72.354	10%
Total output livestock	SE206	8.247.850	75%	3.230.089	87%
Other output	SE256	425.060	5%	75	3%
Total output	SE131	9.461.865	100%	3.302.511	100%
Fertiliser	SE295	65.344	1%	7.532	0%
Feed for pig & poultry	SE320	4.370.468	46%	1.188.454	36%
Other livestock costs	SE330	916.827	10%	145.104	4%
Total specific costs	SE281	5.522.044	58%	1.351.192	41%
Machinery & building current costs	SE340	437.702	5%	64.241	2%
Energy	SE345	354.046	4%	130.457	4%
Contract work	SE350	181.288	2%	10.251	0%
Other direct inputs	SE356	262.933	3%	79.529	2%
Total intermediate consumption	SE275	6.758.014	71%	1.635.670	50%
Subsidies - excl. on invest	SE605	249.799	3%	21.426	1%
VAT balance excluding on investment	SE395	0	0%	17.195	1%
Taxes	SE390	41.094	0%	4.276	0%
Balance subs and taxes	SE600	208.704	2%	34.337	1%
Gross Farm Income	SE410	2.912.555	31%	1.701.178	52%
Depreciation	SE360	969.983	10%	96.738	3%
Farm Net Value Added	SE415	1.942.573	21%	1.604.439	49%
Wages paid	SE370	1.259.646	13%	244.263	7%
Rent paid	SE375	222.442	2%	15.533	0%
Interest paid	SE380	0	0%	0	0%
Total external factors	SE365	2.438.988	26%	285.821	8%

Subsidies on investment	SE406	38.226	0%	834	0%
VAT on investment	SE408	0	0%	-1.170	0%
Balance subsidies and taxes on investment	SE405	38.226	0%	-328	0%
Family Farm income	SE420	-458.190	-5%	1.328.290	40%

Indtægter

Indtægter i datasættet er angivet som "total output". I de følgende afsnit vises og forklares, hvor stor omsætningen i henholdsvis Danmark og Spanien er, og hvilke omsætningstal der indgår i opgørelsen.

Figur 6: Omsætning pr. dyreenhed

Omsætningen i forhold til dyreenhederne opgjort ud fra en regnskabsmæssig opgørelse viser, at Danmark ligger markant foran Spanien. I 2015 havde Spanien 950 euro pr. dyreenhed, og Danmark havde 1.432 euro pr. dyreenhed.

Mere indtjening kan skyldes, at Danmark opnår højere priser på smågrisene (194 euro/100 kg) end Spanien (182 euro/100 kg) jf. seneste oplysninger fra eurostat vedr. "Selling prices of piglets¹²". At "Totalt output" er højere i Danmark end i Spanien, giver Danmark et bedre fundament for at lave forretning, og dette er derfor en betydelig konkurrencemæssig fordel.

Der bliver færre og færre besætninger med søer både i Spanien og i Danmark. Den sidste opgørelse viser, at der i Danmark er 1700 bedrifter med søer. I Spanien er antallet af so besætninger ikke opgjort siden 2002 så derfor er det ikke muligt at sige præcis hvor mange bedrifter der kun har søer.

InterPIG undersøgelsen fra 2017 viser, at produktionsomkostningerne for en 30 kg gris i Spanien er på 377,- kr. contra omkostningen i Danmark på 380,- kr.¹³. I Danmark var antal fravænnede grise i 2015 på 13,8 grise pr. kuld, mens Spanien lå på 11,2 grise. Det er primært Danmark og Tyskland, der har en god fremgang i antallet af grise pr. so. Andre faktorer, der har indflydelse på indtjening, er den daglige tilvækst, hvor

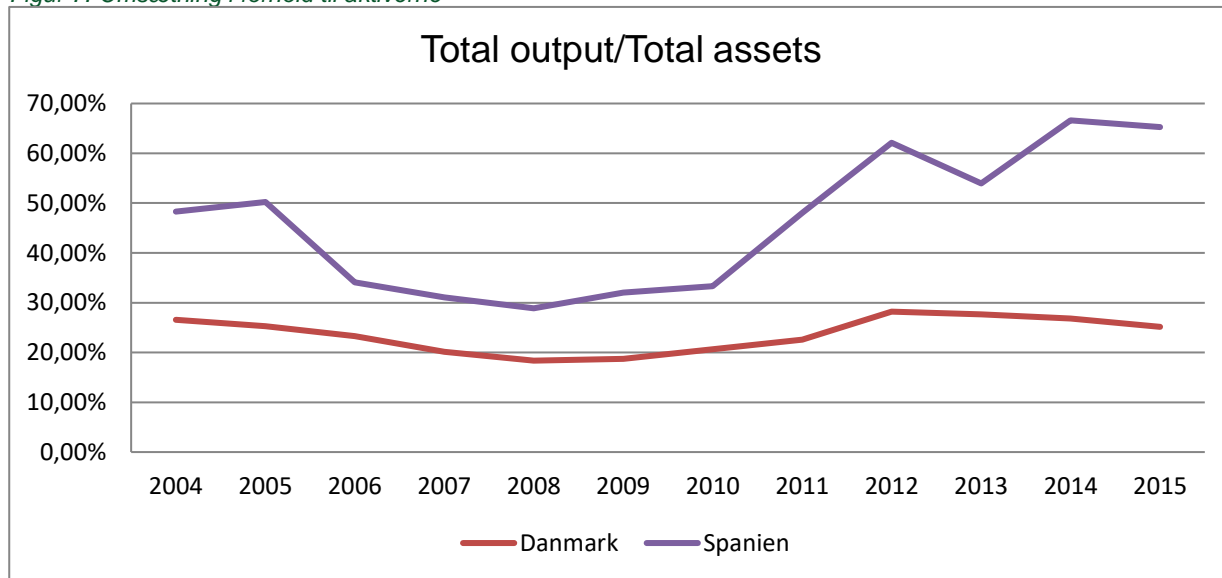
¹² <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tag00067&plugin=1>

¹³ Figur 10 og 13 Dansk svineproduktions konkurrenceevne 2015, Rapport nr. 52.

Danmark ligger på 457 g/dag og Spanien er på 383 g/dag, hvilket umiddelbart skulle betyde, at Danmark har en bedre økonomi i smågriseproduktion end Spanien, hvilket dog ikke er tilfældet. Det skyldes altovervejende, at foderet i Spanien er billigere.

Figur 7 viser omsætning i forhold til de samlede aktiver. Der vises således, hvor stor indtjening/omsætning den investerede kapital giver i afkast.

Figur 7: Omsætning i forhold til aktiverne

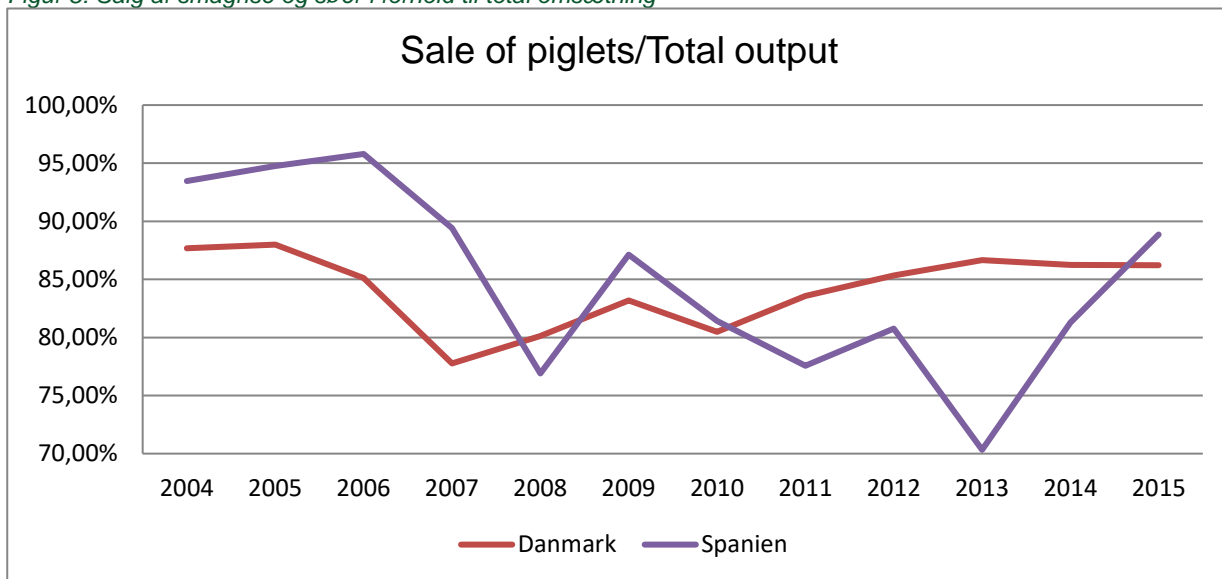
Figur 7 viser, at Danmark i mange år kun har opnået en omsætning i forhold til de samlede aktiver på under det halve af Spanien.

Inden for de senere år er omsætningen i Spanien blevet endnu bedre end i Danmark.

In 2015 havde Spanien en omsætning på 69,8 pct. og Danmark en omsætning på kun 28 pct.

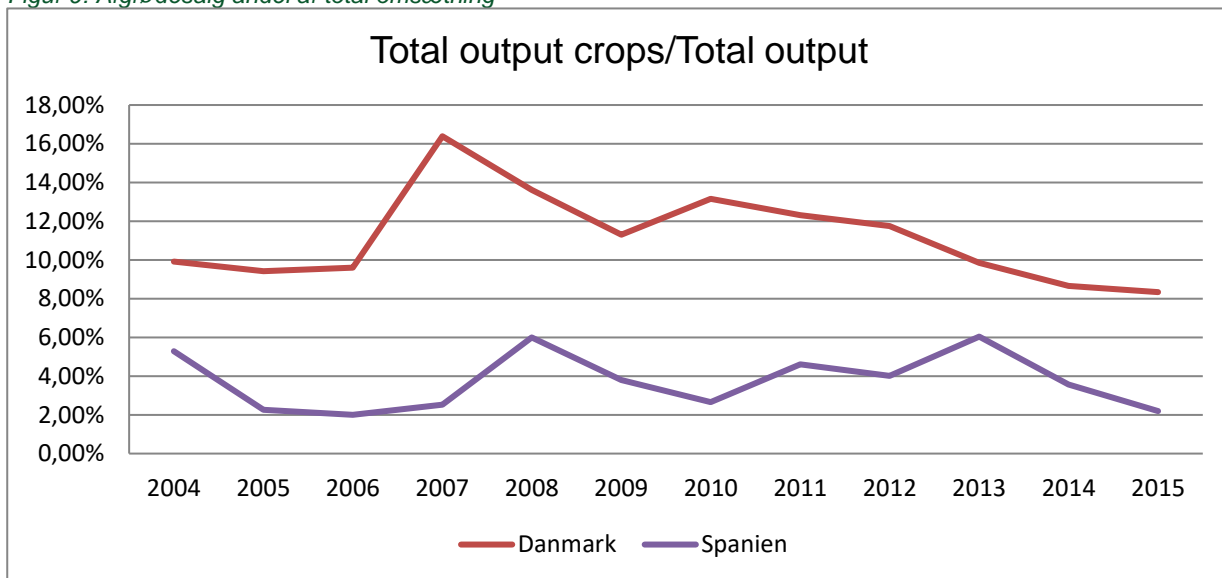
Det er en særdeles stor forskel mellem de to lande og tilsvarende en konkurrencemæssig fordel for de spanske landmænd, at de kan skabe et større output med den investerede kapital, end de danske landmænd kan.

Figur 8: Salg af smågrise og søer i forhold til total omsætning

Figur 8 viser bl.a., hvor de gode og mindre gode år er inden for produktion af smågrise contra primært planteprodukter. De spanske smågriseproducenter havde i den viste periode en nedgang i deres indtjening fra salg af smågrise i forhold den samlede omsætning i modsætning til i Danmark, hvor salget af smågrise udgjorde en stigende andel af den samlede omsætning. Årsagen til den meget lave omsætning i 2013 for Spaniens vedkommende har ikke været mulig at klarlægge.

Figur 9: Afgrødesalg andel af total omsætning

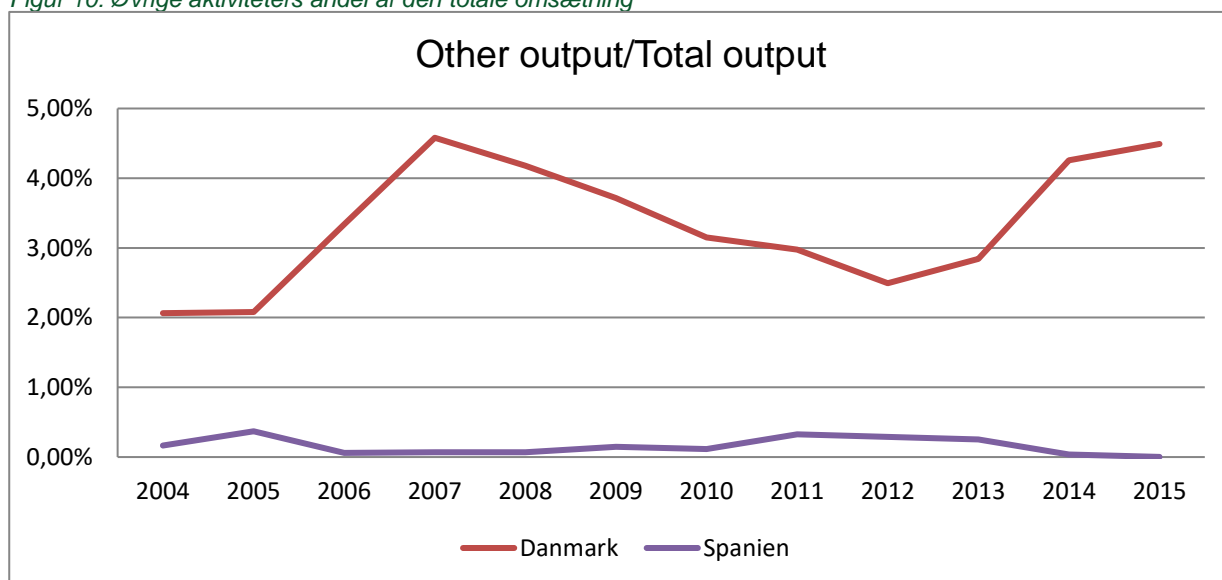

Figur 9 viser, hvor stor en del af omsætningen, der kommer fra salg af markafgrøderne inkl. de afgrøder, der anvendes til foderfremstilling. Her ses, at udviklingen er noget forskellig i de to lande. Danmark har alt andet lige en større indtjening fra andre produktionsgrene end Spanien, da de danske bedrifter har et større areal jf. side 8. I gennemsnit er der 13 ha til de spanske bedrifter i modsætning til de danske, der ligger på et gennemsnit på 94 ha.

Figur 10 viser indtjeningen fra andre aktiviteter jf. boks 5, hvor variationen indenfor de to lande er stor fra år til år. Andel af indtjening fra andre aktiviteter har for de spanske bedrífers vedkommende ligget under 1 pct. i hele perioden. Figuren viser tydeligt, at det er smågriseproduktion, der er hovedproduktionen. For de danske bedrífte er der ikke nogen trend, men noget mere fluktuerende indtjening fra andre aktiviteter.

Figur 8-9 og 10 viser tydelig at det er salget af smågrise, der er hovedaktiviteten for bedrífterne.

Figur 10: Øvrige aktiviteterets andel af den totale omsætning

Boks 5: Definition af anden indtjening

Leased land ready for sowing, receipts from occasional letting of fodder areas, agistment, forestry products, contract work for others, hiring out of equipment, interest on liquid assets necessary for running the holding, receipts of tourism, receipts relating to previous accounting years, other products and receipts.

Udlejet jord klar til såning, indtjening fra lejlighedsvis udlejning af foderarealer, dyrepension, skovbrugsprodukter, kontraktarbejde til andre, udlejning af udstyr, renter af likvide aktiver, der er nødvendige for at drive bedriften, indtjening fra turisme, indtægter vedrørende tidligere regnskabsføring år (periodisering), andre produkter mm.

De danske bedrífte har en større omsætning pr. dyreenhed jf. figur 6, men tilsvarende en væsentligt lavere omsætning set i forhold til den samlede aktivmasse jf. figur 7.

Årsagen til disse to variationer er bl.a., at de danske svineproducenter må have en større effektivitet i foderudnyttelse og flere grise pr. årssø jf. boks 1, hvorimod byggeomkostninger og mindre areal reducerer kapitalbindingen for de spanske svinebedrífte.

I det følgende afsnit vil de forskellige omkostninger blive sammenlignet.

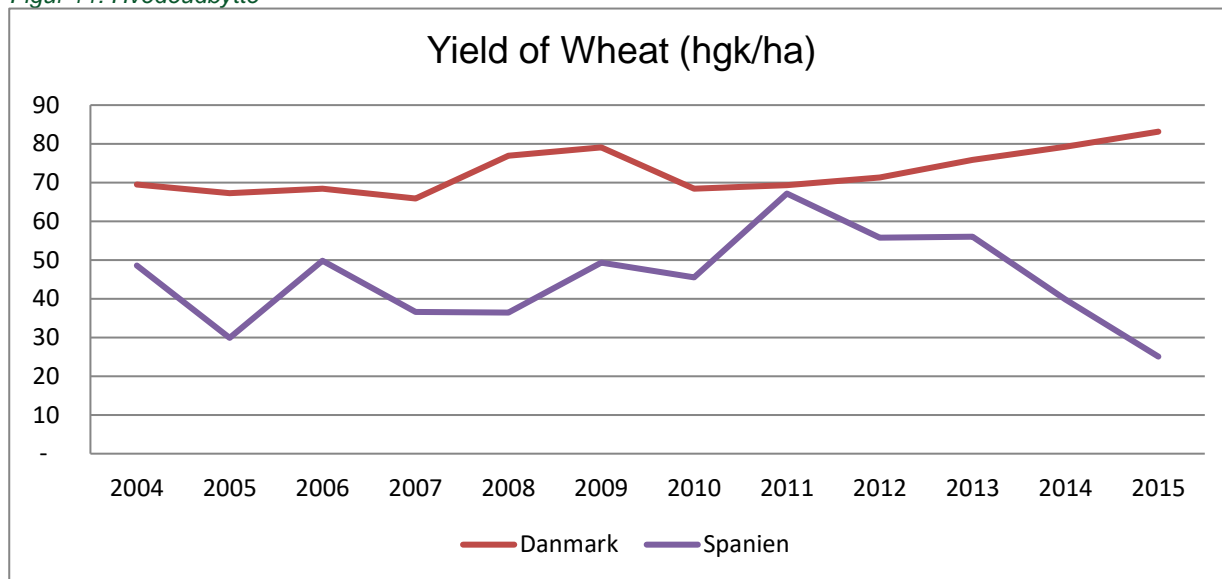
Produktivitet

Når der ses på omkostningerne, skal disse ofte sammenholdes med produktiviteten. I dette datasæt er det dog ikke muligt at se på eksempelvis antal grise pr. årssø eller antal døde smågrise pr. årssø, men alene de

forskellige omkostningsniveauer. Det eneste mulige produktivitetstal er udbyttene for hvede, som ses nedenfor i figur 11.

Figur 11: Hvedeudbytte

Figur 11 viser produktiviteten i hvedeproduktionen. Der er lidt udsving over årene, men Danmark har i gennemsnit plus 35 hkg/ha over Spanien. I 2015 var gennemsnitsudbyttet på 83 hkg/ha i Danmark, hvorimod Spanien lå på 25 hkg/ha, men inden for de sidste 3 år er udbyttet faldet fra i gennemsnit 56 til 25 Hkg/ha. De viste opgørelser skal tages med forbehold, da der er et meget begrænset areal til de spanske bedrifter jf. tabel 3 ovenfor.

Omkostninger

I datasættet er omkostninger ikke fordelt mellem styk- og kapacitetsomkostninger, som det kendes fra de danske regnskaber.

Hvis man ser overordnet på omkostningerne i forhold til omsætningen, så ses det i figur 12, at de danske omkostninger i forhold til omsætningen har udgjort en væsentlig større andel end de spanske.

Boks 6: Definition af totale omkostninger

Total specific costs (including input produced on the holding) and overheads arising from production in the account year=Specific costs + overheads. Overheads=Supply costs linked to production activity but not linked to specific lines of production

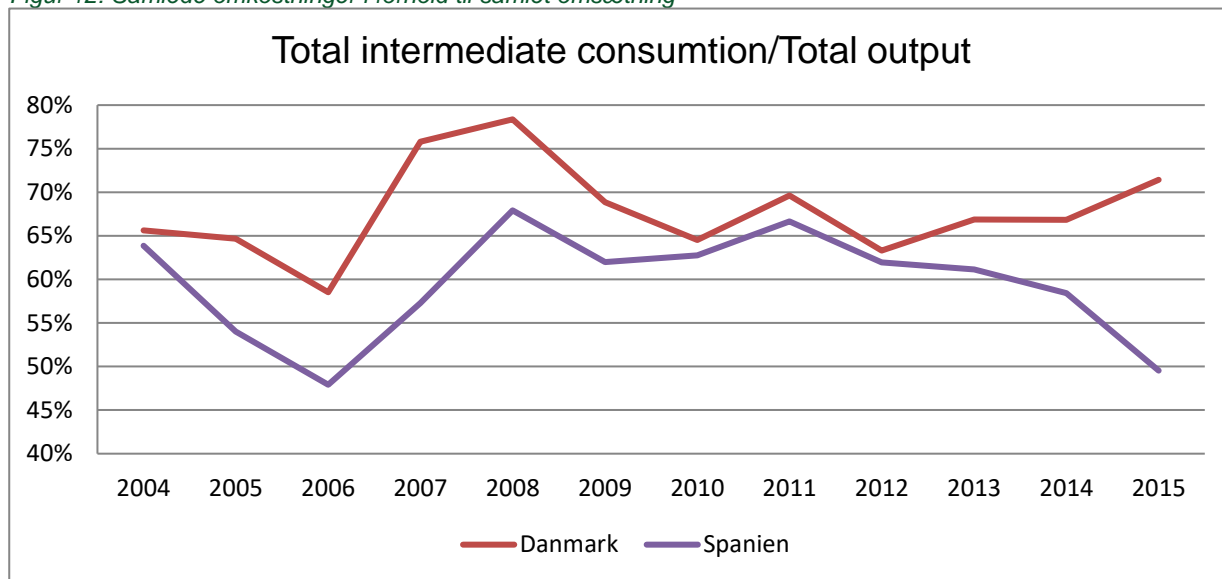
Samlede specifikke omkostninger (inklusive indtægter produceret på bedriften) og omkostninger ved produktion i regnskabsåret = Særlige omkostninger + omkostninger

Omkostninger = Forsyningsomkostninger forbundet med produktionsaktivitet, men ikke forbundet med specifikke produktionslinjer

Hvis man ser overordnet på omkostningerne i forhold til omsætningen jf. figur 12, viser det sig, at de danske omkostninger løber fra de spanske. Fra 2012 og frem udgør de danske omkostninger fra 65 til godt 70 pct. af den samlede omsætning. I modsætning til de spanske, der i samme periode er faldet fra 67 til 50 pct. De

væsentligste faktorer er en reduktion i prisen på foder og omkostninger til dyrlæger og andre husdyrrelaterede omkostninger.

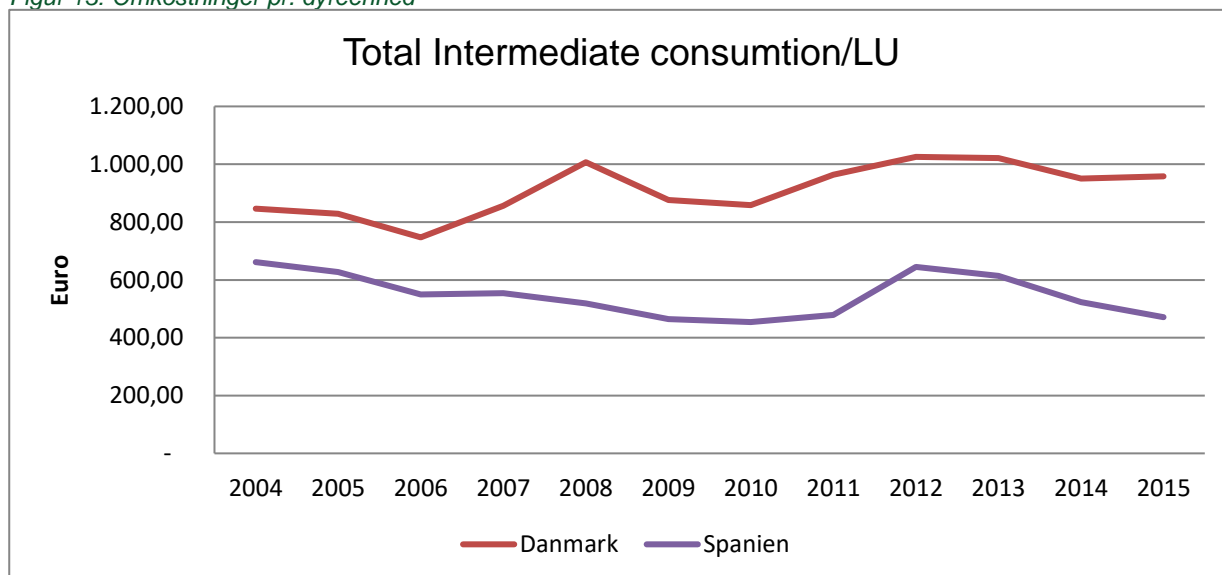
Figur 12: Samlede omkostninger i forhold til samlet omsætning

Hvis man ser på omkostningerne pr. dyreenhed jf. figur 13, viser opgørelsen, at Spanien har signifikant lavere omkostninger end Danmark.

I 2015 var de spanske omkostninger på 470 euro pr. dyreenhed, hvorimod omkostninger i Danmark var på 958 euro pr. dyreenhed. En faktor 2 til forskel. De spanske omkostninger har siden 2012 været jævnt fallende fra 644 til 470 euro/dyreenhed, hvorimod de danske omkostninger har været næsten konstante, dog med en lille nedgang i 2014 og 2015.

Figur 13: Omkostninger pr. dyreenhed

I de følgende afsnit vil de forskellige omkostningstyper sammenlignes for at vise, hvor forskellene mellem de to lande er.

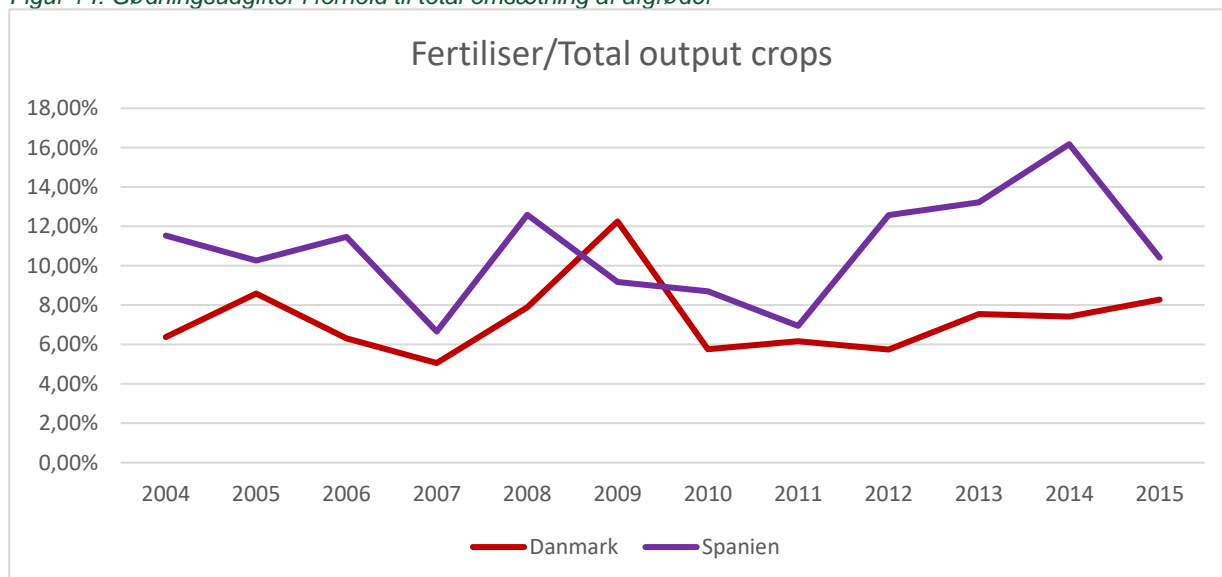
Handelsgødningsudgifter

Fra 2010 til 2015 er gødningsomkostningerne i Danmark (euro) steget fra at udgøre 6 til 8 pct. af det samlede salg af afgrøder. Der er et enkelt år, hvor omkostningen er på 12 pct. I 2009 var der et særlig stort indkøb af gødning, da der kom en ændring i afgifterne fra 2010.

Spanien har haft en jævn stigning fra 2011 frem til 2014 fra 7 til 14 pct. I de nordøstlige regioner er der alt for meget husdyrgødning i forhold til de arealer, der må modtage husdyrgødning, hvilket har medført, at husdyrgødning bliver inddampet og kørt til andre områder i landet med et mindre husdyrtryk.

De spanske omkostninger til gødning ligger over de danske og udgør 10 pct. af omsætningen i 2015, hvilket igen har ophæng i det lille jordtillæg, bedrifterne har. Årsagen til at omkostninger til gødning er så meget større i Spanien end i Danmark har ikke været muligt at afklare. En evt. årsag kan være, at store dele af husdyrgødningen bliver transporteret over større afstande, og prisen derved bliver det højere.

Figur 14: Gødningsudgifter i forhold til total omsætning af afgrøder

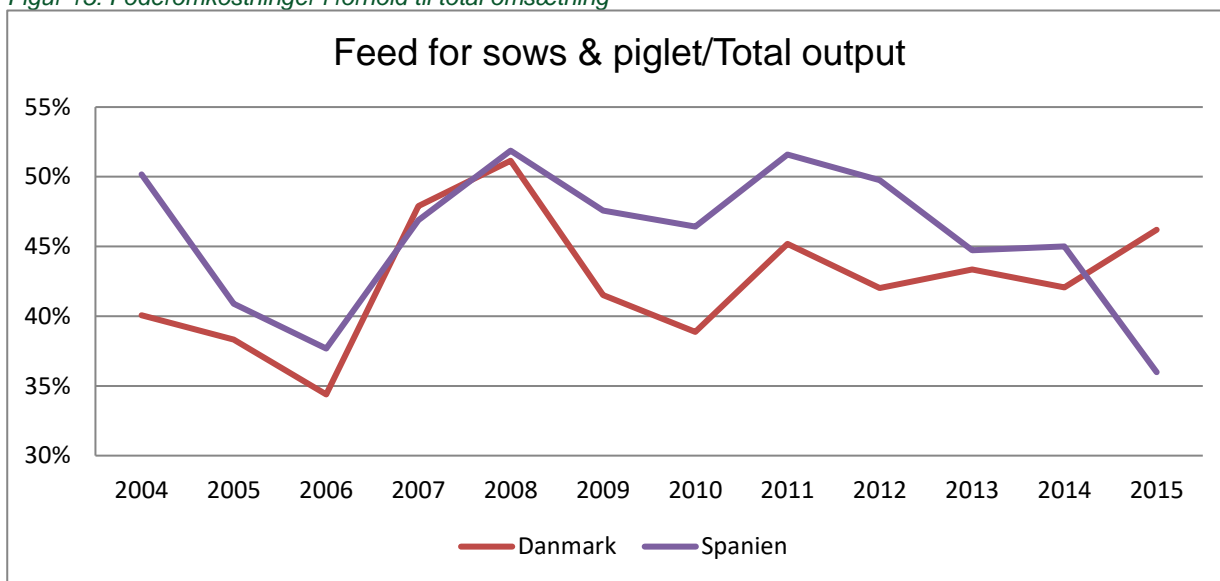

Foderomkostninger

Overordnet set viser figur 15, at de danske foderomkostninger i forhold til omsætningen er lavere end de spanske indtil 2015, hvor de passer de spanske.

Ifølge InterPIG opgørelsen fra december 2017 har Spanien en lavere tilvækst pr. smågrise end Danmark. Tilvæksten ligger på 383 gram pr. dag i Spanien og 457 gram pr. dag i Danmark. Det kan være en af årsagerne til, at de spanske smågriseproducenter har større foderomkostninger end de danske. At foderomkostningerne falder i 2015 kan skyldes lave internationale foderpriser, da Spanien importerer næsten hele sit foderforbrug i modsætning til Danmark, hvor der er stor selvforsyning af korn, se figur 17, jf. bilagsoversigten, der viser FAO's oversigt over prisindeks 2004-2018.

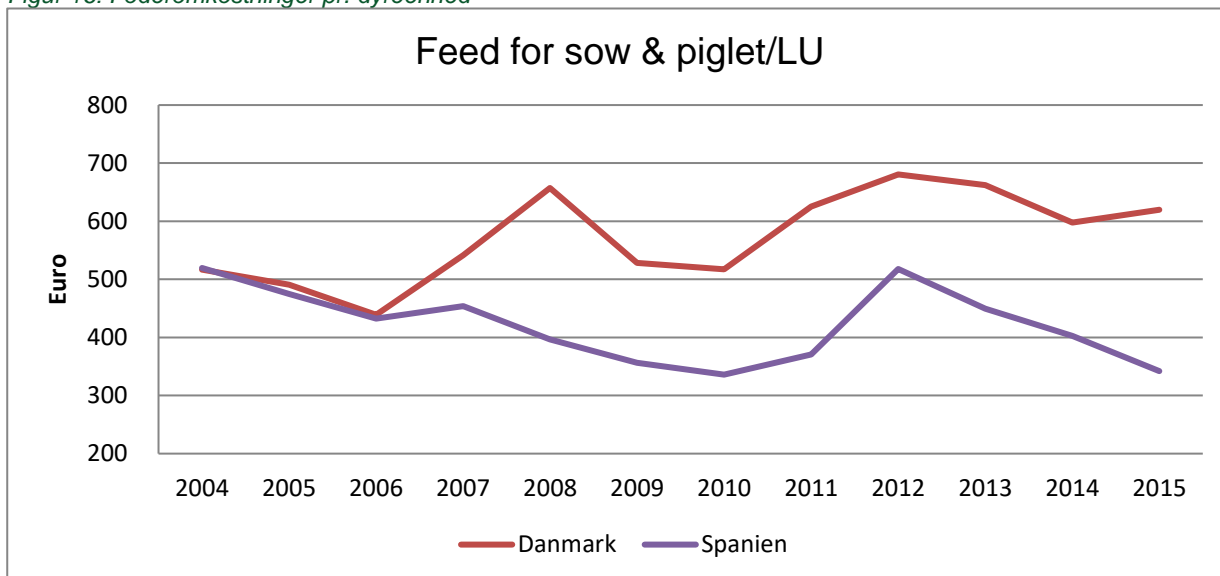
Figur 15: Foderomkostninger i forhold til total omsætning

Hvis opgørelsen vises pr. dyreenhed i stedet for jf. tabel 16, viser der sig et modsat billede. Større omkostninger pr. dyreenhed i Danmark frem for i Spanien. For slagtesvinenes vedkommende er omkostninger til foder pr. dyreenhed også større i Danmark end i Spanien. Se notat om "Regnskabsanalyse og sammenligning af produktionsvilkårene i slagtesvineproduktionen mellem Spanien og Danmark" figur 16.

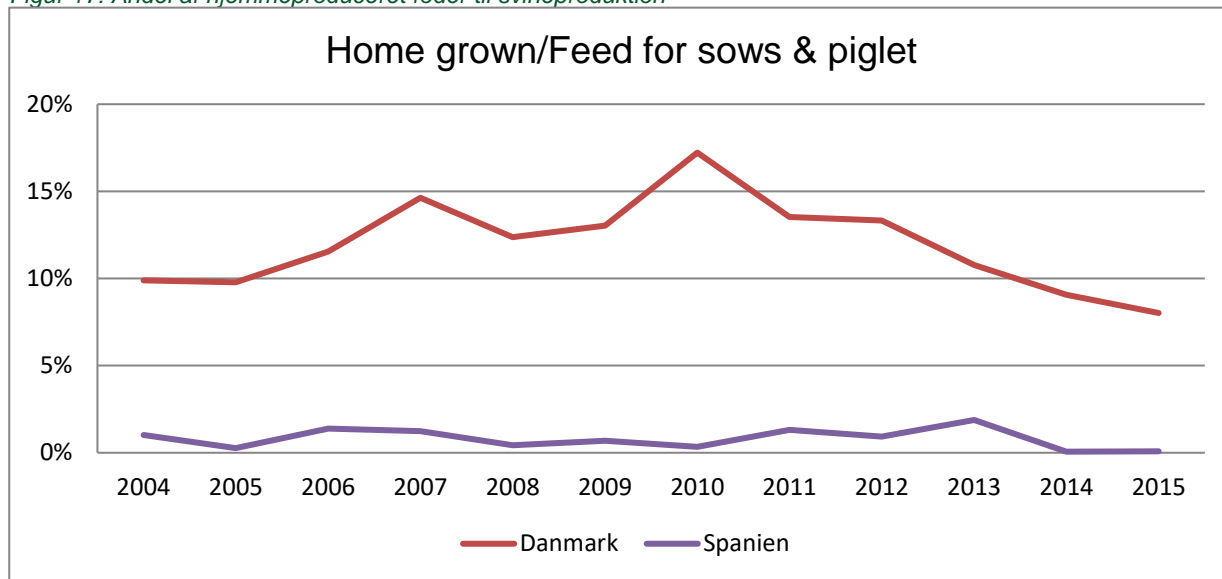
Stigningen i foderomkostninger pr. dyreenhed i 2015 i Danmark ligger i, at antallet af dyreenheder falder fra 1012 til 947 (6 pct.) og det modsatte i Spanien, hvor antallet af dyreenheder stiger fra 364 til 466 (28 pct.). foderprisen i euro er kun steget med 8 pct., hvilket betyder, at de spanske bedrifter forbedrer deres rentabilitet af produktionen, hvorimod de danske foderpriser kun falder med 3 pct., hvilket reducerer de danske bedrifters rentabilitet.

Figur 16: Foderomkostninger pr. dyreenhed

Danmark har tradition for at have en høj selvforsyning af foder, der skal anvendes på bedriften. Det fremgår også meget tydeligt af figur 17, hvor den danske andel ligger på omkring 10 pct., hvorimod de spanske bedrifter ligger under 1 pct. Årsagen ligger i den måde, der produceres svin på. Som tidligere nævnt ejer de spanske landmænd ikke besætningerne, da de enten er en del af et andelsselskab eller et integrationsejet firma, hvor selskaberne har deres egne foderfabrikker og leverer foder til de landmænd, der producerer for selskaberne. Derfor er der ikke behov for at producere foderet selv i modsætning til i Danmark, hvor landmændene selv står for foderforsyningen. Der er dog en stigende tendens til, at smågriseproducenterne indkøber mere færdigfoder frem for at være hjemmeblandere.

Figur 17: Andel af hjemmeproduceret foder til svineproduktion

Energiomkostninger

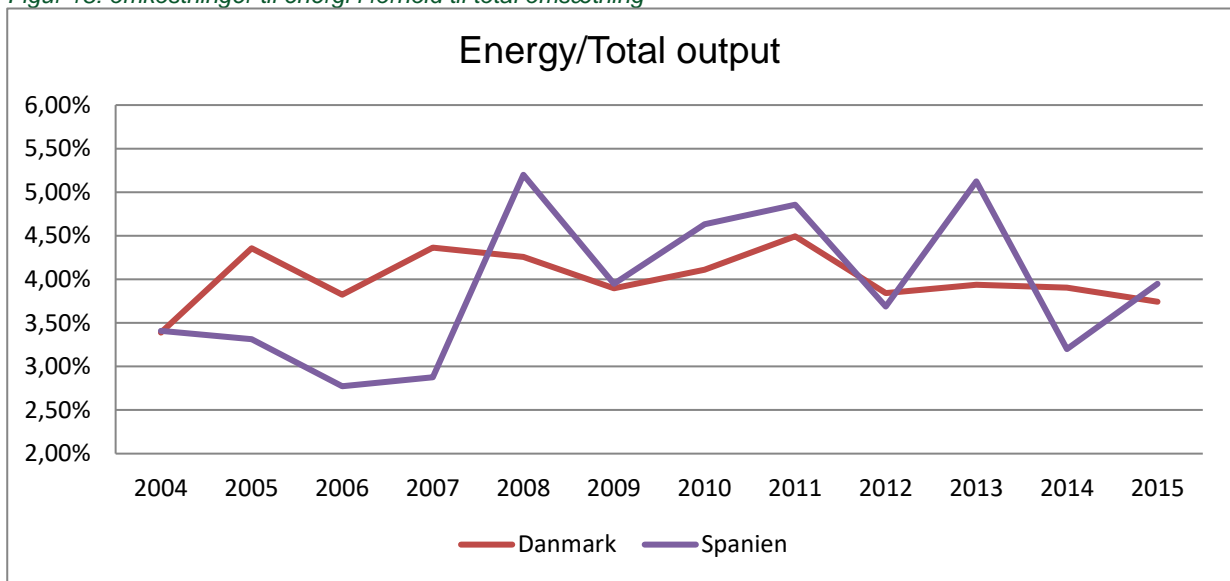
Når man ser på omkostningerne til energi som en del af den samlede omsætning i figur 18, så ligger Spanien lidt over de danske omkostningsniveauer. Dette kan skyldes mængderabatterne, som de danske landmænd kan opnå. Danmark har en mere jævn prisudvikling end Spanien, men ligger på næsten det samme omkostningsniveau. Det har ikke været muligt at skelne de forskellige energiomkostninger fra hinanden, og derfor kan det ikke konkluderes, om der er et stort energiforbrug til afkøling/ventilation i staldene.

Ifølge eurostat "Electricity prices components for non-household consumers" er elnetprisen for 2015 i Spanien på 0,0566 euro og i Danmark på 0,0428 euro (0,32 kr./kWh). Dertil kommer afgifter på 0,1 og 0,013 euro pr. kWh.¹⁴

Det betyder, at energiprisen på el er lavere i Spanien end i Danmark, og alligevel forbruges der mere energi i Spanien end i Danmark.

¹⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database> og http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nrg_pc_205_c&lang=en

Figur 18: omkostninger til energi i forhold til total omsætning

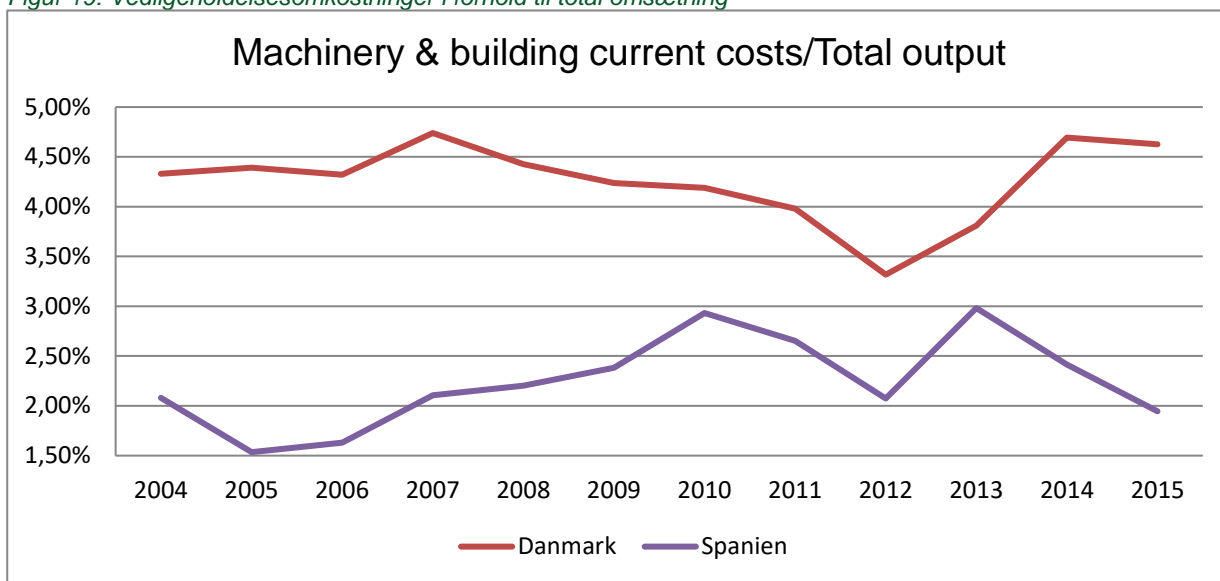
De spanske bedrifter har i stor udstrækning egne solcelleanlæg. Det har ikke været muligt af klarlægge, hvordan strøm fra eget anlæg bliver prisen fastsat i regnskabsopgørelsen.

Vedligeholdelsesomkostninger

Datasættene gør det muligt at se på de løbende omkostninger, der har været til maskiner og bygninger samt inventar. Herunder er ikke medtaget investeringer.

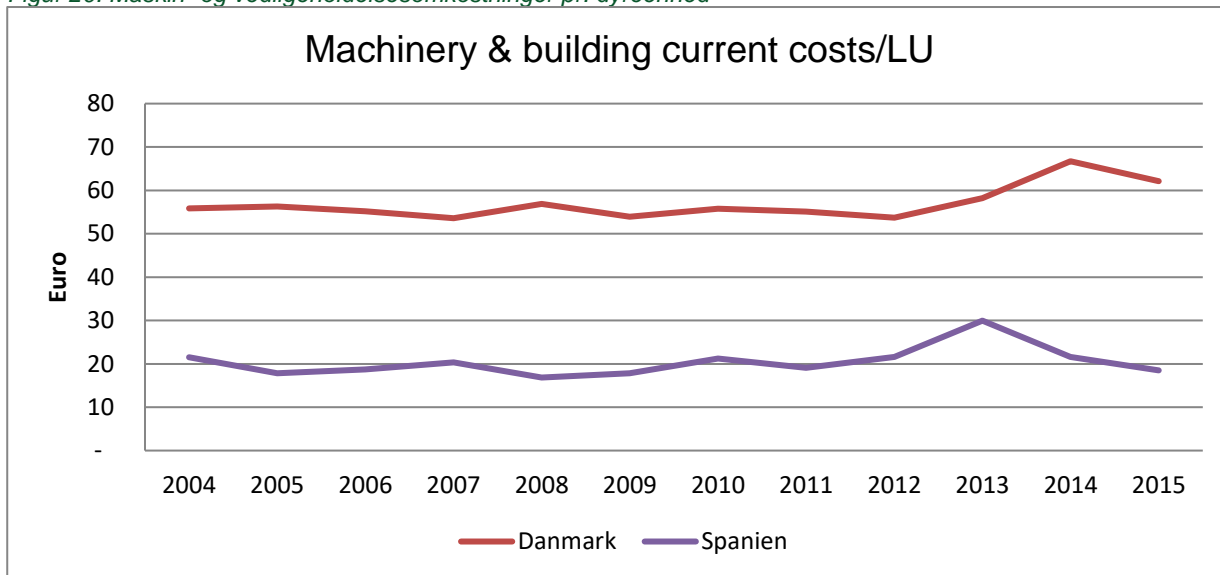
I figur 19 ses, at vedligeholdelsesomkostningerne i Danmark i forhold til omsætningen er næsten 7 gange større end i Spanien. Da grafen viser omkostninger til både maskiner og bygninger, er det meget naturligt, at omkostningerne i Danmark er større end i Spanien, da de danske bedrifter har et areal, der er omkring 7 gange så stort som i Spanien, samtidig med at byggeomkostningerne er større, da materialer i Spanien leveres af de selskaber, som landmanden samarbejder med.

Figur 19: Vedligeholdelsesomkostninger i forhold til total omsætning

Når man ser på vedligeholdelsesomkostningerne pr. dyreenhed i figur 20, har Spanien i alle årene kunnet holde et niveau på 20 euro pr. dyreenhed undtagen i 2013, hvorimod det danske niveau har haft en stigning fra 55 euro til 62 euro pr. dyreenhed frem til 2015.

Figur 20: Maskin- og vedligeholdelsesomkostninger pr. dyreenhed

Lønomkostninger

En timeløn for en almindelig landbrugsmedarbejder i Spanien ligger på 75-90 kr. i timen (2017), hvor en dansk medarbejder ligger på 130-145 kr. (2017). Arbejdsugen i Spanien er på 40 timer og 37 i Danmark.

Tabel 4: Sammenligning af medarbejderlønninger

Spanien	Danmark
---------	---------

Medarbejderlønninger er 75-90 kr. i timen, og der er et mindre tillæg ved weekend og overarbejde. Der er 40 timers arbejdsuge.	Jordbrugsoverenskomsten i 2017 har givet en medarbejder 130-145 kr. i timen og overarbejdstillæg på 30-80%. 10% af de danske bedrifter er en del af denne overenskomst.
--	---

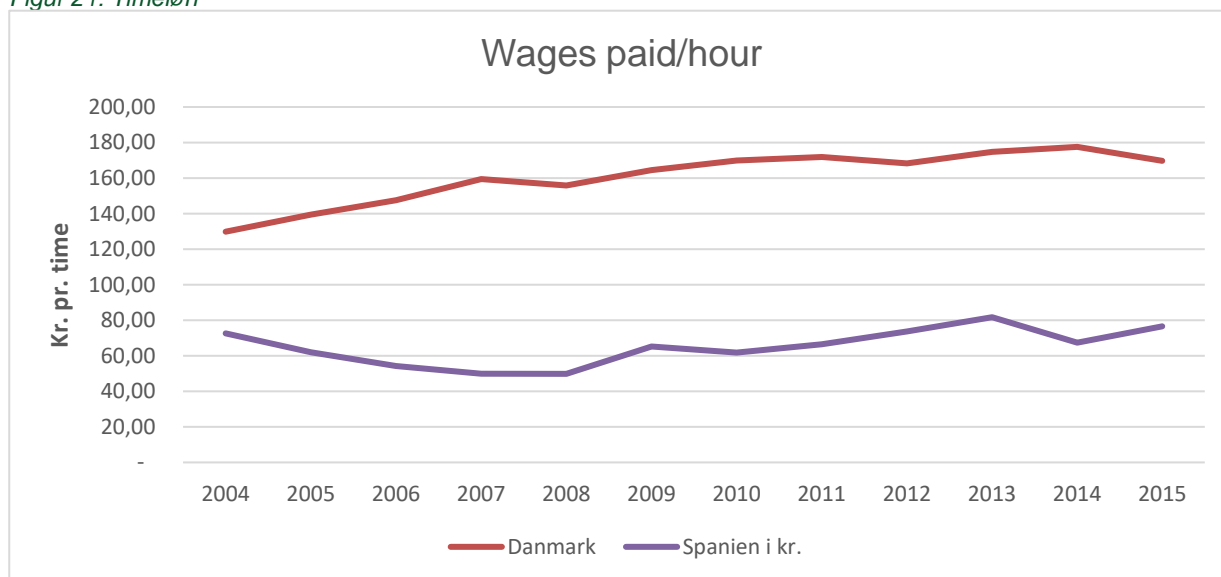
Kilde: Interviews hos AGROCAT og jordbrugsoverenskomsten, GLS-A

De faktisk betalte timepriser kan ses nedenfor i figur 21, hvor udviklingen i datasættenes timepriser er vist.

Timeprisen i danske kr. er steget med omkring 40,- kr. pr. time fra 2004 til 2015, en stigning på 30 pct. Tilsvarende er timeprisen i Spanien steget med 4,- kr. pr. time, svarende til 5 pct.

Ud over timelønnen betaler de spanske arbejdsgivere en sundhedsforsikring svarende til omkring 30,- kr. pr. time, hvilket betyder, at prisen pr. time ligger omkring 105,- kr. De Spanske lønninger var i perioden 2004-2009 inde i en nedgang fra omkring 70 kr. til under 50 kr. pr. time, men er inden for de senere år igen kommer op på godt 75 kr. pr. time.

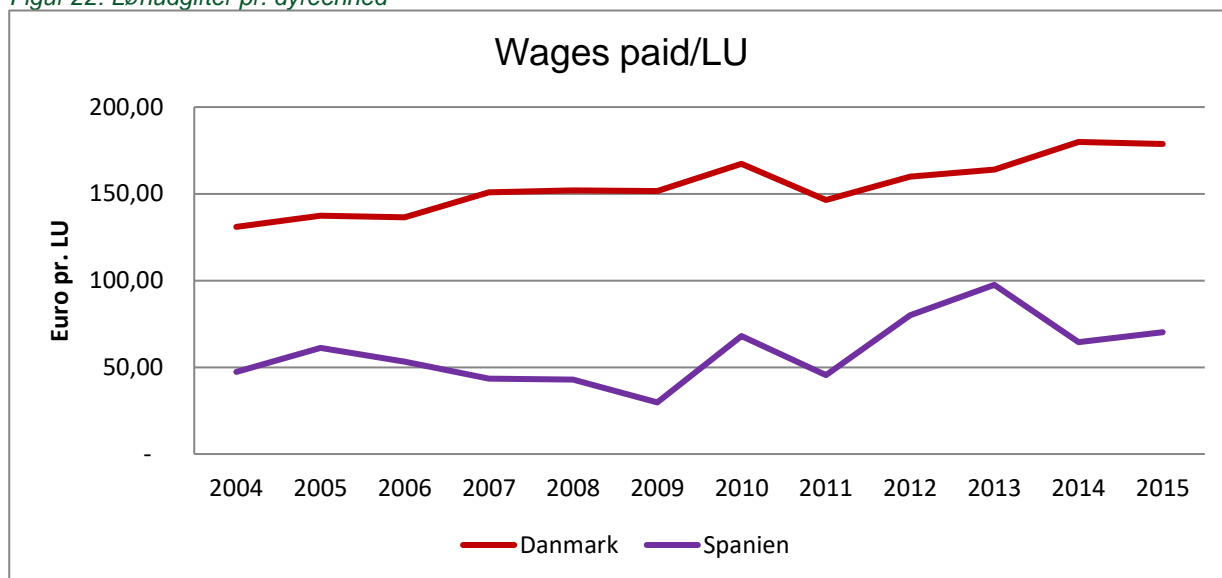
Figur 21: Timeløn

Vi kommer ikke uden om, at Danmark er et højt lønsland. Og selv om det omregnes til lønudgift pr. dyreenhed (fig. 22), så ligger vi væsentligt over de spanske lønomkostninger. Det har afgørende betydning for vores konkurrenceevne, når varer skal eksporteres. Danmark konkurrerer med Spanien på nogle af de store eksportmarkeder som Kina og USA. De spanske svineproducenter kan tåle en lavere afregningspris pr. kg kød og fortsat have et positivt økonomisk afkast.

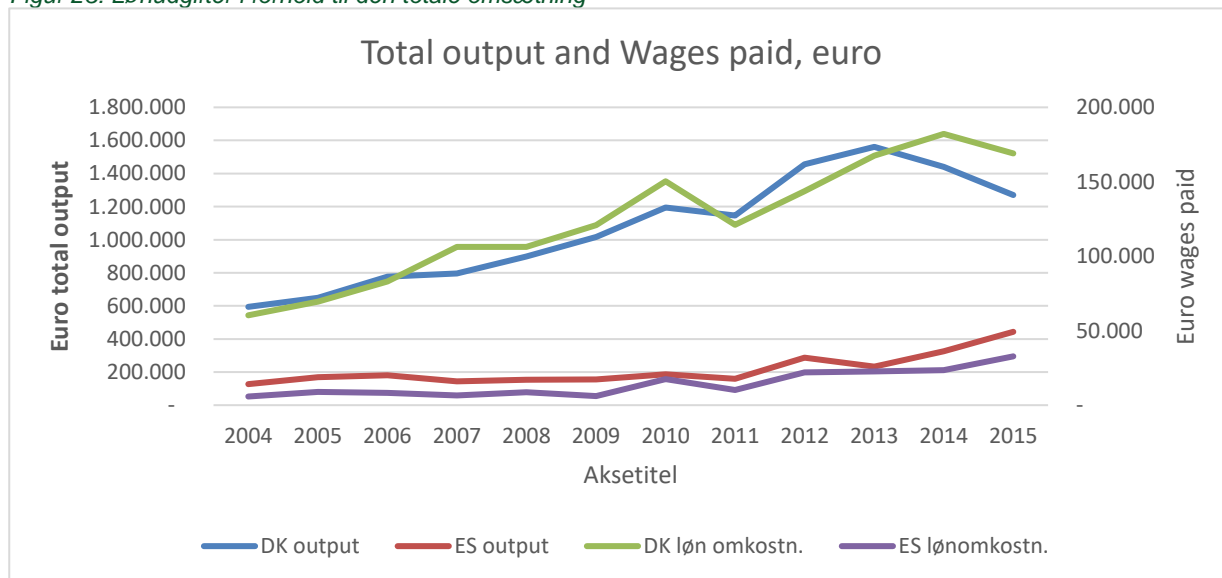

Figur 22: Lønudgifter pr. dyreenhed

I figur 23 sammenholdes de betalte lønudgifter med den samlede omsætning. Både for Danmarks og Spaniens vedkommende følger lønudgifterne med den totale omsætning. Hvis der ses på, hvor stor andel lønudgifterne udgør i procent af den totale omsætning, udgør disse for Danmarks vedkommende 13 pct. og for Spaniens vedkommende 7 pct. I Spanien er de faktisk faldet fra at udgøre 10 pct. til nu kun at udgøre 7 pct., hvilket indikerer, at de spanske smågriseproducenter er inde i en positiv indtjeningsudvikling, da timeprisen er steget i de seneste år.

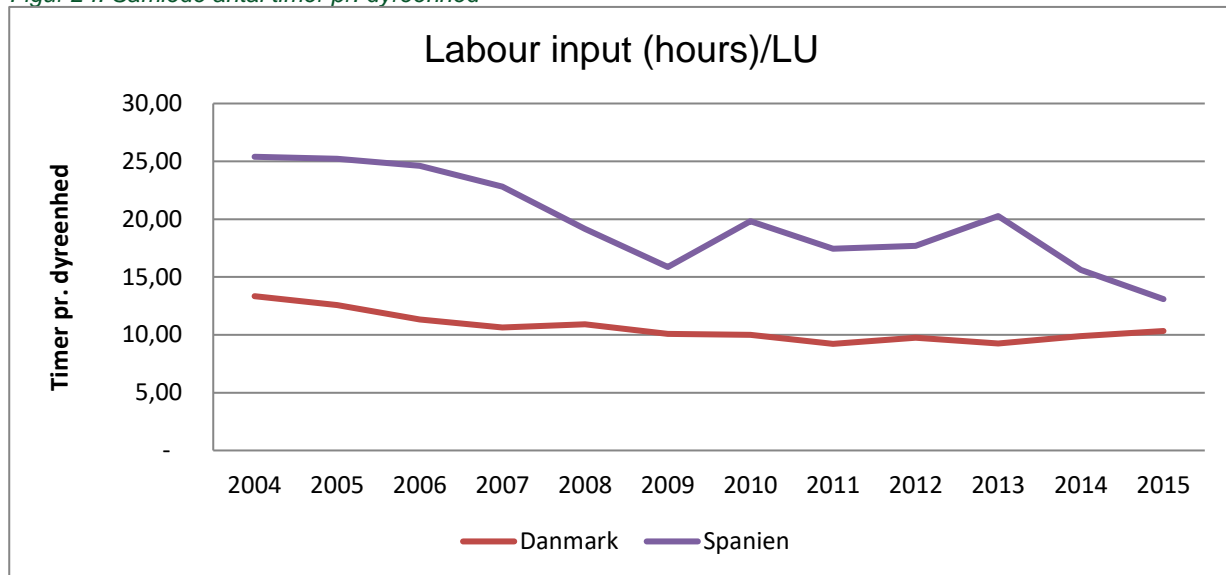
Figur 23: Lønudgifter i forhold til den totale omsætning

Lønudgifterne i Danmark er jævnt stigende fra at udgøre 10 pct. i 2004 til at udgøre 13 pct. i 2015. Udviklingen i Danmark viser også, at når indtjeningen går ned, så sker der hurtigt en tilpasning af omkostningerne til bl.a. lønninger, enten ved at man ansætter laverelønnet personale, eller ved at man foretager nogle tekniske tilpasninger, der betyder behov for færre medarbejdere.

Forbruget af timer pr. dyreenhed er faldet en lille smule i Danmark inden for de sidste 10 år jf. figur 24. I 2004 blev der brugt ca. 14 timer pr. dyreenhed, hvilket er faldet til 10 timer pr. dyreenhed i 2015. I Spanien er timeforbruget faldet voldsomt i samme periode fra 25 timer til 13 timer pr. dyreenhed. Der kan være flere årsager til denne udvikling. Der er bl.a. indført mere teknologi inden for bl.a. fodring og rengøring af staldene. Indretningen af staldene, hvor det bliver lettere at flytte rundt på dyrene, kan også være en medvirkende faktor til reduktion af tidsforbruget.

Figur 24: Samlede antal timer pr. dyreenhed

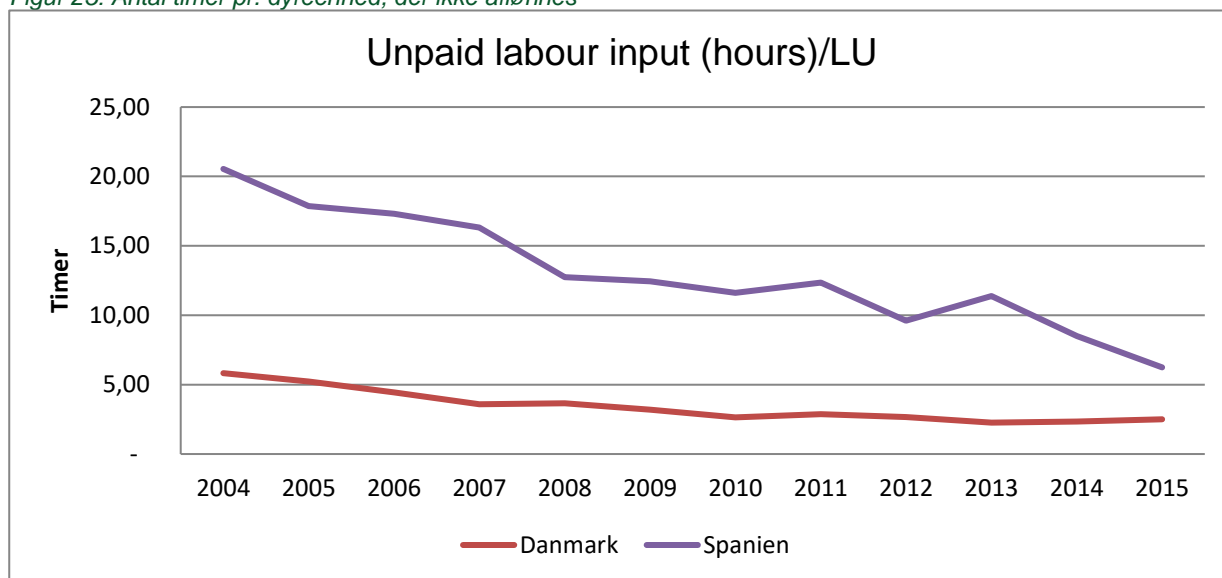

I Figur 25 og 26 vises det samlede timeforbrug pr. dyreenhed, der er aflønnet og ikke aflønnet. De ikke aflønnede timer er den andel af de samlede timer, som familien eller ejer lægger i bedriften. Andelen af timer, der aflønnes i de to lande, udvikler sig parallelt med omkring 1 time til forskel.

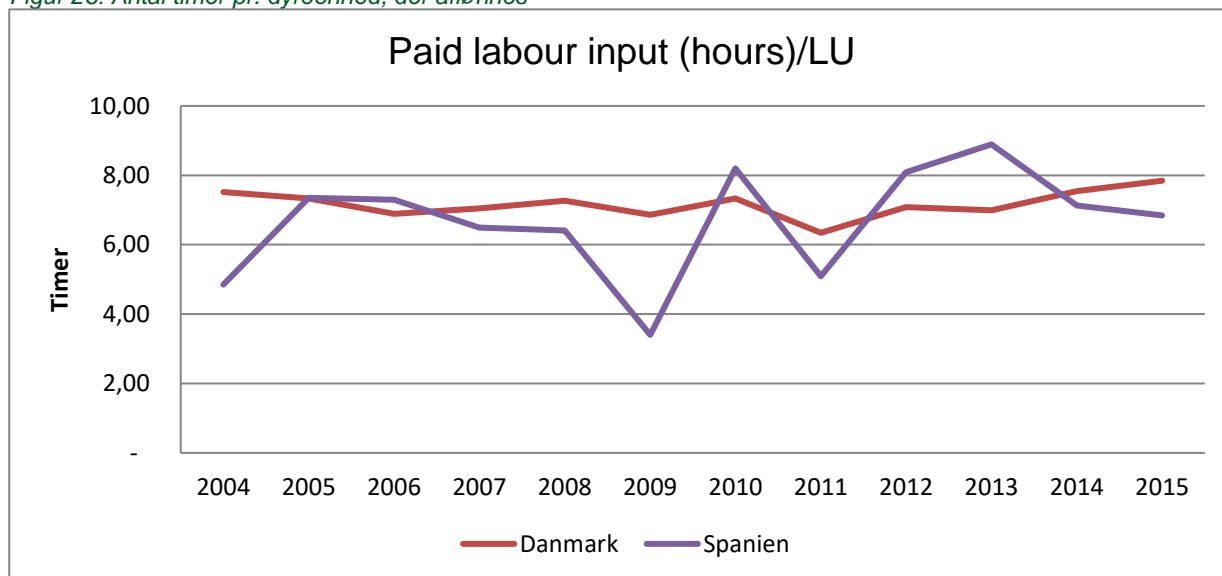
Antallet af u-aflønnede timer er for Danmarks vedkommende reduceret fra 6 timer pr. dyreenhed til 2 timer pr. dyreenhed. Spanien er inde i samme trend med færre u-aflønnede timer, og det er gået hurtigt. Fra at der i 2004 blev brugt 20 timer pr. dyreenhed, bliver der i 2015 kun brugt 6 u-aflønnede timer pr. dyreenhed.

Årsagen til denne store reduktion i de ikke aflønnede timer kan skyldes, at mange af sobesætningerne er blevet en del af integratorerne eller kooperativerne. Inden for de sidste to år (2016-2017) oplever Spanien en økonomisk fremgang, og de kommende regnskabsopgørelser vil vise, om antallet af u-aflønnede timer vil forsætte med at falde primært i Spanien.

Figur 25: Antal timer pr. dyreenhed, der ikke aflønnes

Figur 26: Antal timer pr. dyreenhed, der aflønnes

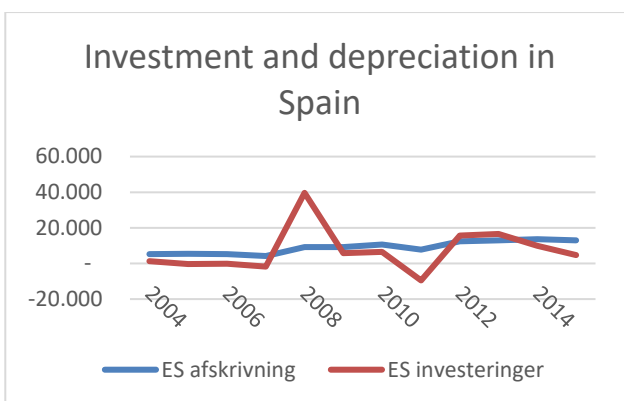
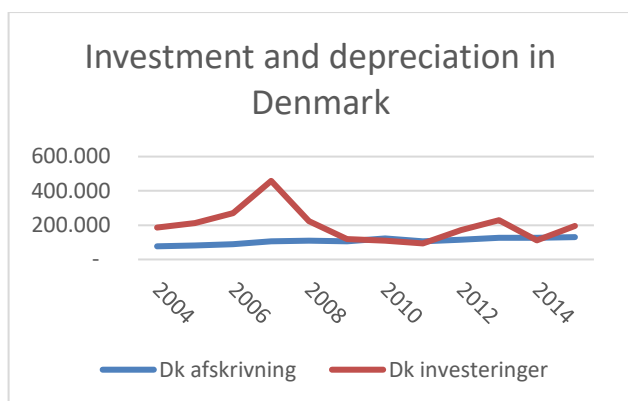
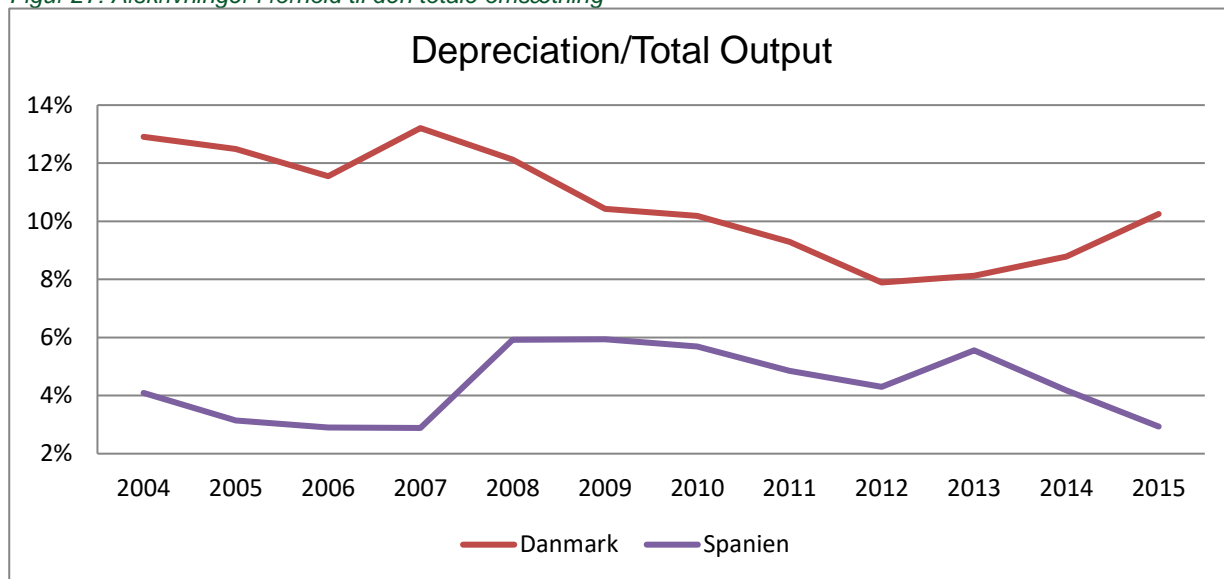
Figur 26 viser antallet af medarbejdertimer pr. dyreenhed. Spredningen for perioden er 1,5 timer pr. dyreenhed i Danmark, hvorimod der er væsentligt større variation i Spanien, dog med en stigning fra 4,85 til 6,85 timer pr. dyreenhed, der bliver aflønnet, hvilket stemmer godt overens med, at der er færre ikke lønnede timer, jf. figur 25.

Afskrivninger

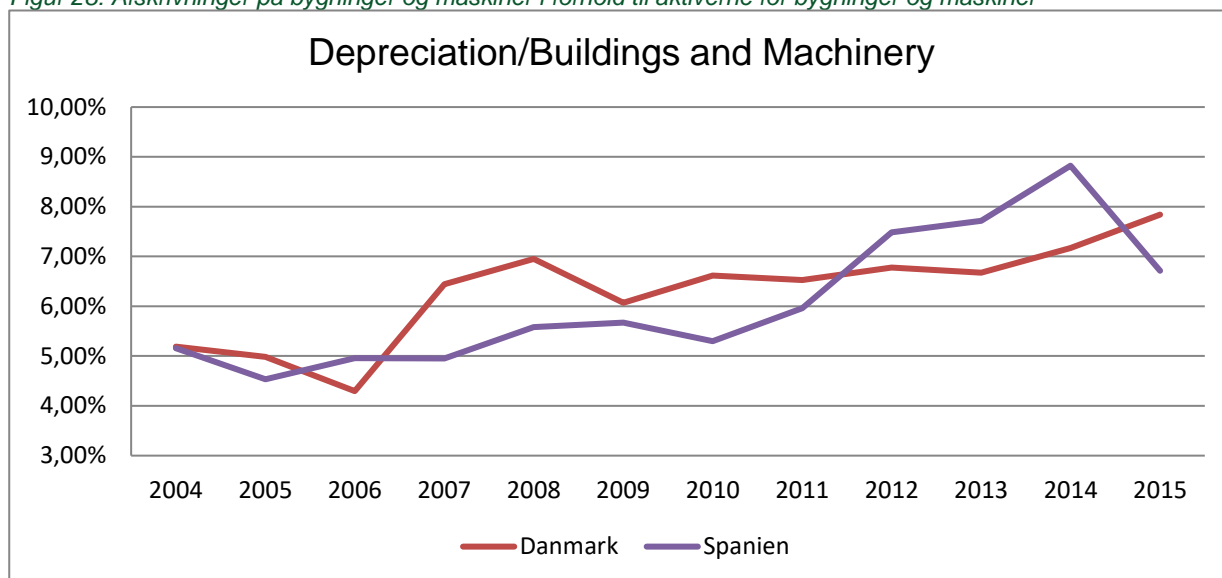
Sammenligninger af afskrivningerne vises i figur 27, hvor man kan se, hvor meget afskrivningerne udgør af den samlede omsætning. De danske afskrivninger udgør 10 pct. af den totale omsætning, hvorimod de spanske afskrivninger kun udgør 3 pct. af omsætningen. Årsagen skal findes i de forskellige ejerformer i Spanien og Danmark. Figuren kan dog give det indtryk, at investeringerne har været faldende i Danmark siden 2008 og frem til 2012. Hvis man i stedet ser på, hvor mange euro, der er investeret, så er der meget mere variation i tingene. Frem til 2008 og 2009 steg investeringerne år for år i begge lande, men pga. den

finansielle krise i 2008 kom der nogle år med meget lidt aktivitet. Oplysningerne viser dog, at Spanien kom tidligere i gang igen med at foretage nye investeringer indenfor smågriseproduktion end Danmark.

Figur 27: Afskrivninger i forhold til den totale omsætning

Figur 28: Afskrivninger på bygninger og maskiner i forhold til aktiverne for bygninger og maskiner

Afskrivningerne er steget med ca 2,6 procent point i Danmark og 3,6 procent point i Spanien, hvis der ses bort fra 2015. Afskrivningspricipperne i de to lande ligner hinanden.

Den anbefalede afskrivningsprocent for maskiner og bygninger i Danmark har af tekniske årsager ændret sig fra 4 til 8 pct., da man er gået fra at benytte en saldoafskrivning til en lineær afskrivning fra 2009 og de efterfølgende år.

Forpagtningsafgift, leje- og renteudgifter

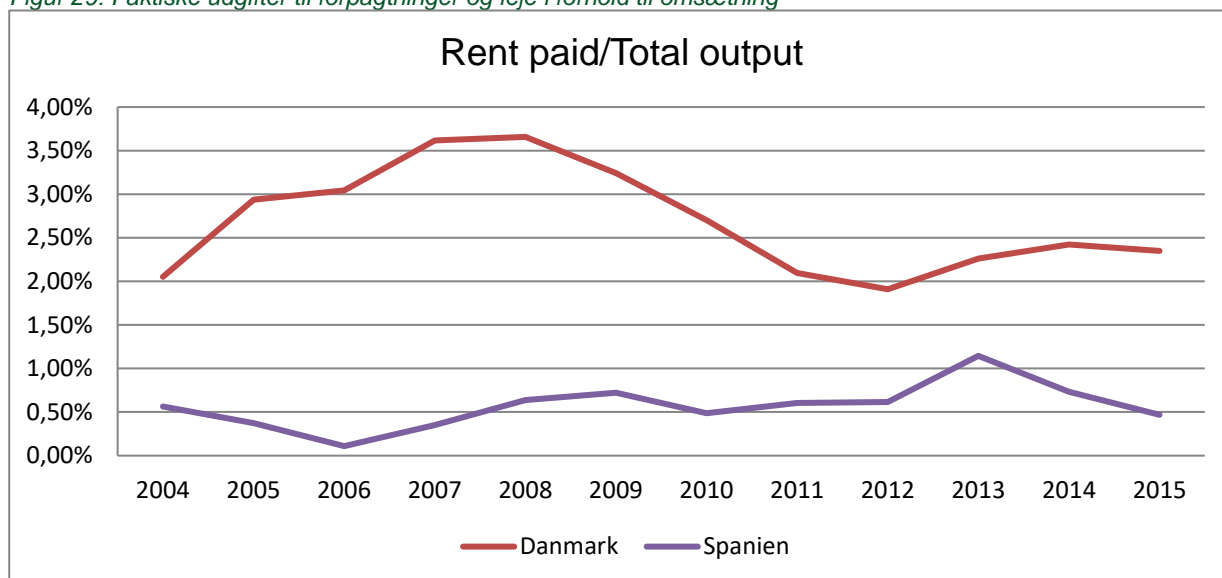
I datasættet betragtes forpagtningsudgifter og lejeudgifter samlet. Hvor stor en del, der er leaset i hvert land, kendes ikke.

I figur 29 ses det, at forpagtnings- og lejeudgiften belaster indtjeningen meget lidt. For de spanske landmænd er det omkring 0,5 pct., og for de danske landmænd er det 2,5 pct. af omsætningen.

I Danmark er det primært jord og maskiner, der lejes og leases. Ud fra regnskabsopgørelsen udgør andelen af jord, der lejes, 25 pct. i modsætning til i Spanien, hvor den lejede jord udgør over 60 pct. af arealet. Det samlede, lejede areal i Spanien er meget lille, ca. 13 ha, og da lejeomkostningerne pr. ha svarer til EU-tilskuddet på 240 euro, vil det alt andet lige komme til at udgøre en meget lille del af omsætningen.

Figuren viser tydeligt, at tingene fra 2008 ændrede sig drastisk for mange danske landmænd. Forpagtningerne blev sagt op, og samtidig faldt jordpriserne fra 250.000 kr. til i dag 150.000,- kr./ha. Det betyder tilsvarende, at forpagtningsprisen pr. hektar er reduceret. De stigende omkostninger i Danmark kan være flere leasinger af maskiner og andet udstyr frem for køb.

Figur 29: Faktiske udgifter til forpagtninger og leje i forhold til omsætning

Renteudgifter

Gælden i Danmark er høj jf. tabel 5, og selv om renteniveauet er faldet de senere år i både Danmark og Spanien jf. figur 31 og 32, så tynger renteudgifterne stadig hos den danske landmand.

I 2008, hvor renteudgifterne toppede, var renteprocenten også tilsvarende høj omkring 5,5-7,5 pct. p.a. Selvom renteprocenten i Spanien var højere jf. tabel 32, så udgør de faktiske renteudgifter en væsentligt mindre andel af den samlede omsætning.

Tabel 5: Udviklingen i gælden på alle danske landbrugsbedrifter inkl. deltid.¹⁵

I mia kr.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Realkreditgæld	266	272	272	276	275	277	278	276	277
Bankgæld	63	66	64	71	72	77	82	70	68
Anden gæld	21	19	21	15	17	17	19	20	20
Gæld ialt	350	357	357	362	364	371	379	366	362 ¹⁶

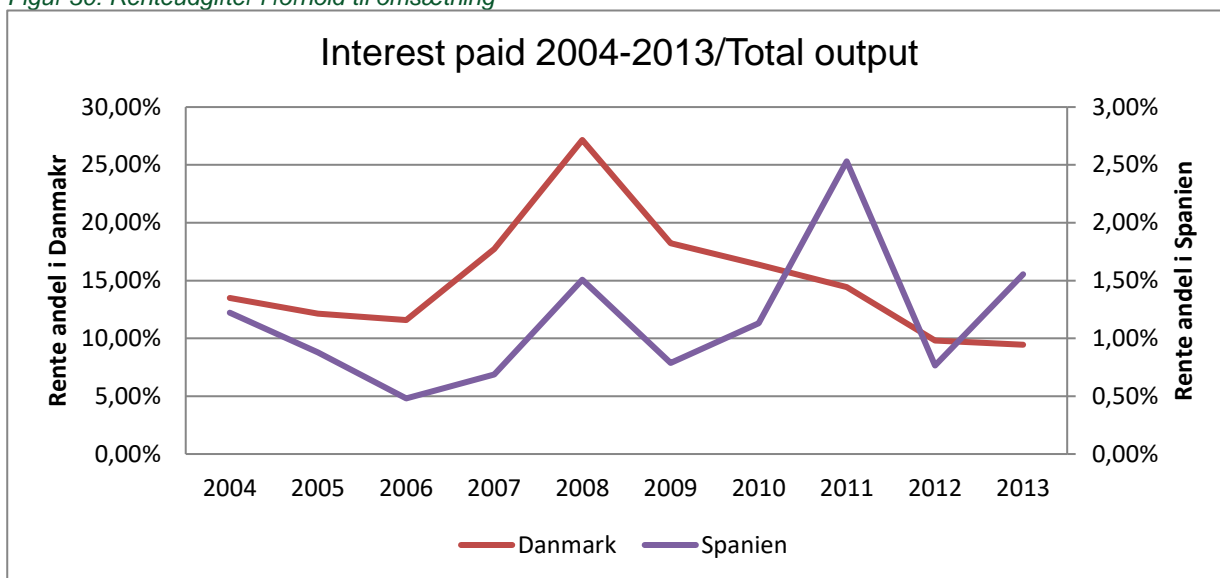
Det sidste år, hvor der findes en opgørelse for både forpagtning og renteudgifter, er i 2013. Men opgørelsen viser, at renteomkostningsbelastningen er faldet fra 25 til 12 pct. af den samlede omsætning. Spanien har haft den samme udvikling i renteomkostningerne, dog på et væsentligt lave niveau. Den høje gæld i de danske bedrifter betyder, at deres konkurrenceevne er forringet i forhold til de spanske landmænd. Selv en mindre rentestigning kan få afgørende betydning for en yderligere reduktion i konkurrencen mellem, hvem der vil klare sig på sigt indenfor svineproduktionen.

Når der ses på forpagtningsafgifter, lejeudgifter og renteudgifter under et, så har de danske producenter betydeligt højere omkostninger end de spanske producenter, hvilket er en stor fordel for Spanien jf. figur 29 og 30. Alt andet lige er det en konkurrencefordel for de spanske landmænd.

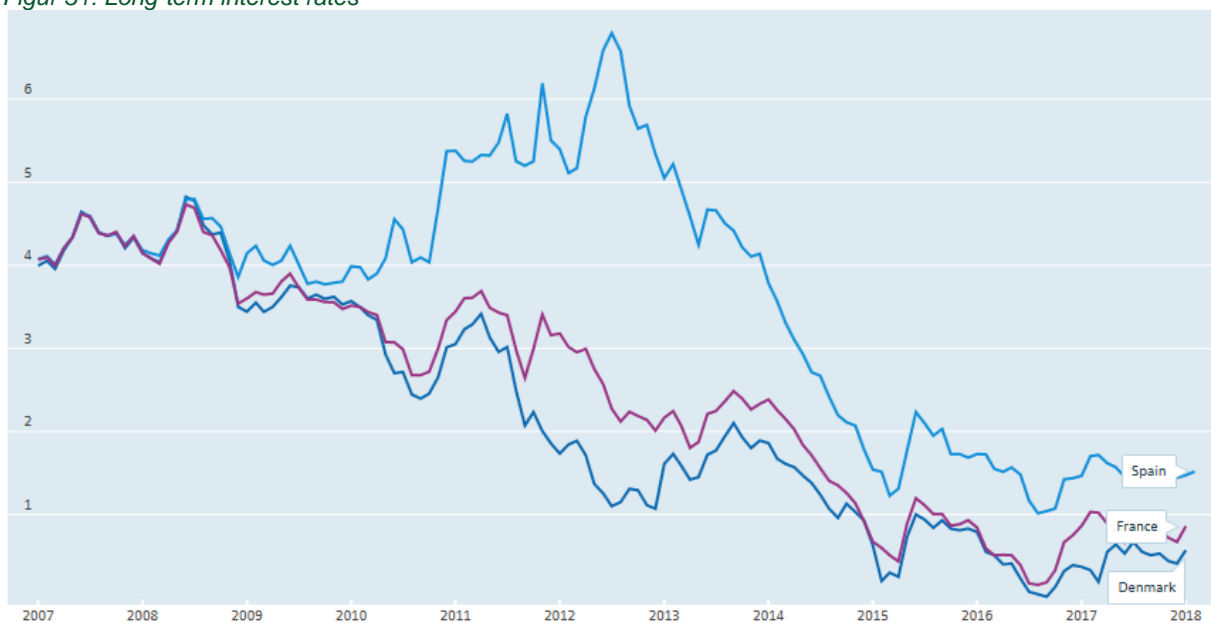
¹⁵ Landbrugets realkreditgæld 2015, Landbrug og Fødevarer

¹⁶ Foreløbige tal for 2017 (oktober 2018)

Figur 30: Renteudgifter i forhold til omsætning

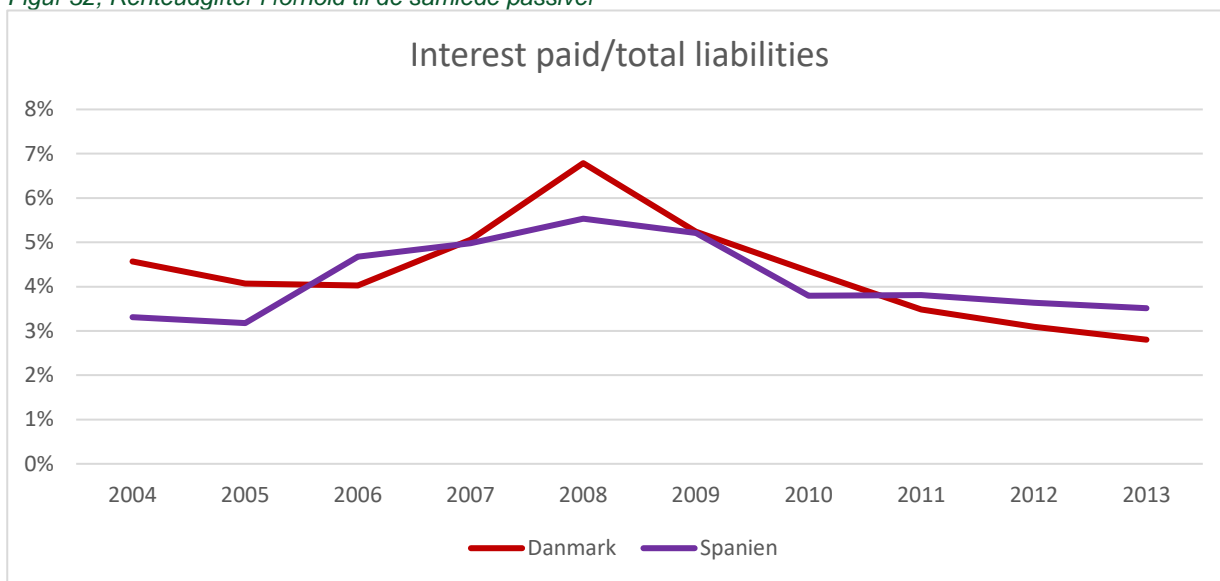
Figur 31: Long-term interest rates¹⁷

Figur 31 viser rentenniveauet for lån med lang løbetid dvs. 10-30 år. Spanien har oplevet en kolossal reduktion fra 2013 og fremefter.

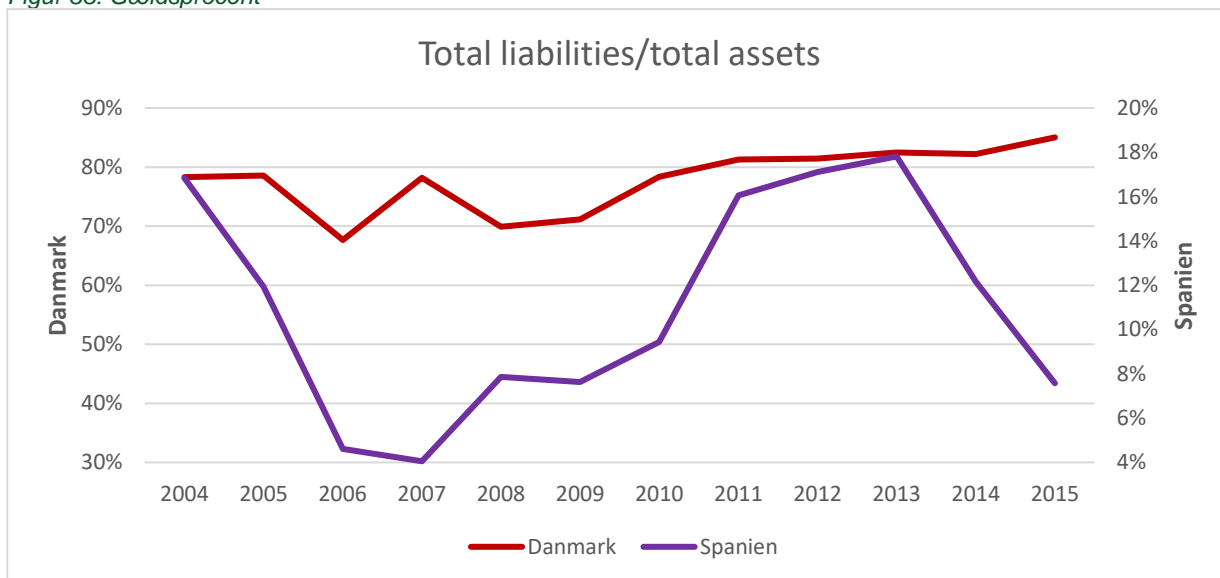
¹⁷ OECD Data <https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>

Figur 32; Renteudgifter i forhold til de samlede passiver

Den helt store begrundelse for forskellene mellem den betalte rente er ikke kun rentesatserne, men også gældsprocenten. I figur 33 nedenfor ses de to landes samlede gæld i forhold til samlede aktiver. Her ses det, at smågriseproducenterne i Danmark i 2015 har en gældsprocent på 85 pct. og slagtesvineproducenterne en gældsprocent på 71, mens Spanien ligger på 8 og 9 pct.

Figur 33: Gældsprocent

Office Bank Chief of Caixa Bank i Pons fortæller, at det er blevet væsentligt nemmere at optage lån i Spanien. Der er større tiltro til branchen, og da de fleste landmænd har en lav gældsprocent, er risikoen minimal for banken. Der er to måder at komme ind i landbruget på, enten at en køber en eksisterende bedrift, der er fuldt funktionsdygtig eller at købe en "gammel" nedslidt ejendom og bygge den op fra bunden. I dette tilfælde er det en fordel at kunne købe billige byggematerialer via andelsselskaberne eller som integrator.

Bankerne får løbende oplysninger fra kommunen om, hvorvidt landmanden betaler sin skat og medarbejdernes sundhedsforsikring. På den måde kan banken følge med i, hvordan landmanden har det økonomisk.

Lånegrænsen er 75 pct., og løbetiden er 10-15 år. Lang løbetid på lånet betyder højere rente. Renten i dag ligger i intervallet 3-5 pct. Større virksomheder, der har et stort engagement i banken, låner til en lavere rente.

Unge landmænd under 32 år kan optage lån til en særlig favorabel rente, da staten giver en form for kaution over for banken. Det ligner de tidligere jordbrugslån til yngre, der eksisterede i Danmark frem til 2010.

Flere af de nyetablerede svineproducenter er økologer. Inden for de sidste 3-4 år er antallet af økologiske svinebedrifter steget. I bla. Catalonien er den eneste måde, landmanden kan udvide svineproduktionen på, ved at omlægge til økologi med dybstrøelse og kompostering af dybstrøelsen.

Afsætningen af kødet er primært til eksport, da de spanske forbrugere ikke er klar til at betale den højere pris for det økologiske svinekød.

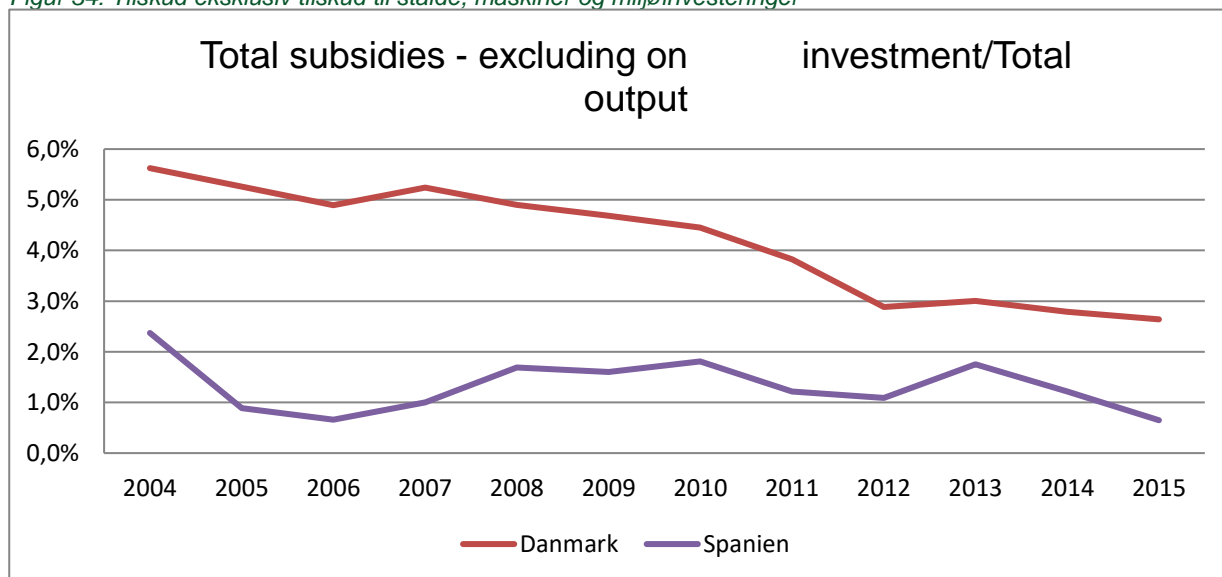
Tilskud og skat

I dette afsnit analyseres, hvor meget der gives i tilskud, og efterfølgende hvor meget skat der betales i landene.

I både Spanien som Danmark har der været forskellige muligheder for tilskud til såvel produktion som investeringer. Nogle af tilskuddene er EU-bestemt, andre er nationalt bestemt. I dette kapitel ses det hele som et samlet tilskud fordelt på produktion og investeringer.

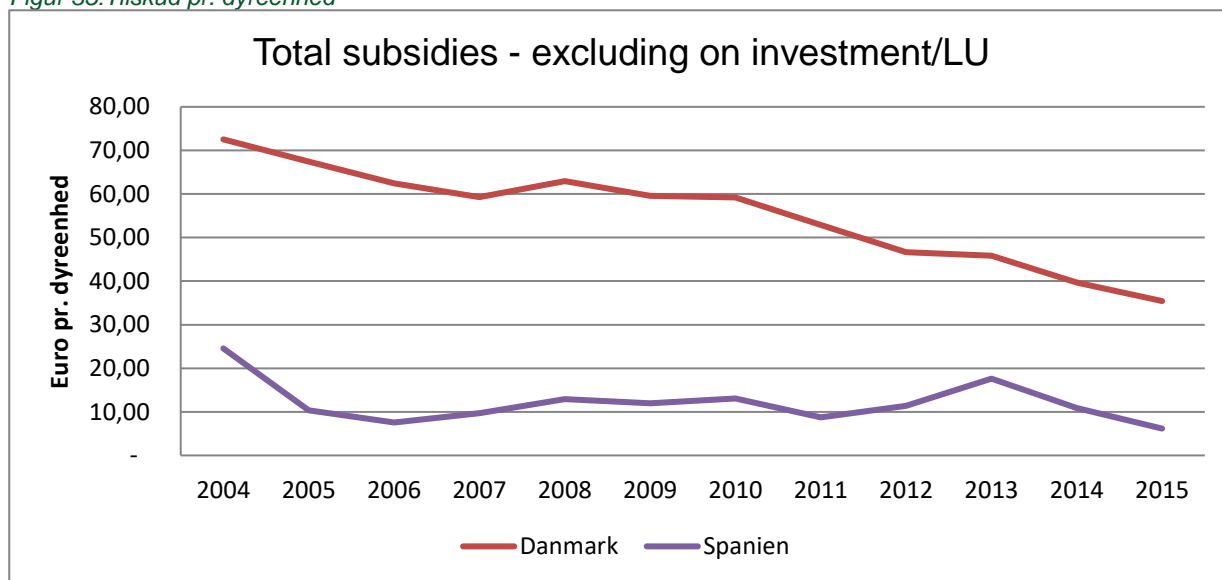
Landdistriktsordningen (Rural Development Plan), herunder hektar- og økologitilskud jf. figur 34 viser, hvor stort tilskuddet er i forhold til omsætningen. Beløbet indeholder ikke tilskud til investeringer i stalde, maskiner og miljøbyggerier. Opgørelsen viser, at hektartilskuddet ikke er ens i de to lande. De danske landmænd har indirekte en fordel ved, at de modtager et større tilskud. Hvis det forudsættes, at tilskuddet primært går til jorden, svarer det til et tilskud på henholdsvis 2.656,- kr. i Danmark og 1.674,- kr. i Spanien. I det danske tilskud vil der ofte være en grøn støtte på godt 800,- kr., der er indført fra 2015. Det har ikke været muligt at se, om Spanien har samme mulighed for at give et tilskud, der er baseret på miljøvenlig drift.

Figur 34: Tilskud eksklusiv tilskud til stalde, maskiner og miljøinvesteringer

Hvis man sammenligner tilskuddet pr. dyreenhed, ser opgørelserne helt ens ud. Det samlede tilskud uden investeringstilskud til bygninger mm. består af tilskud til miljø, økologi, mindre rentable arealer, (LFA) under landdistriktsordningen. Figur 35 giver faktisk et godt billede af, hvor forskellen er mellem de danske og spanske bedrífers sammensætning af dyr og hektar. De danske ejendomme har i gennemsnit 94 ha og 946 dyreenheder svarende til 10 dyreenheder pr. ha i modsætning til Spanien, der har 13 ha og 466 dyreenheder svarende til 36 dyreenheder pr. ha.

Figur 35: Tilskud pr. dyreenhed

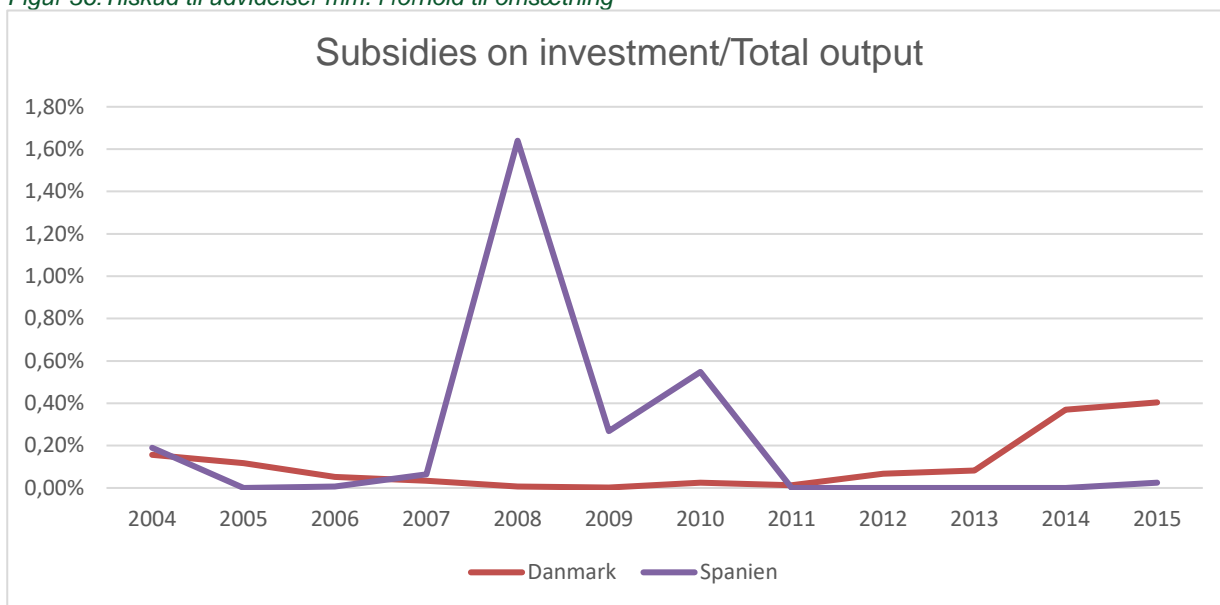
Hvis man i stedet ser på tilskud til investeringer, så er billede anderledes. Figur 36 viser tilskuddet til investeringer i forhold til omsætningen, og her ses det, at Spanien i perioden 2007 - 2011 har ligget betydeligt højere end Danmark. I 2014 kom der en ny landdistriktsordning fra EU, som har ændret, hvilke investeringer der kan gives tilskud til. Hvert land bestemmer, hvordan indsatsen i landdistrikterne skal prioriteres. I Danmark gives der tilskud til naturregulerende indsats og til bl.a. løsdriftsstalde til søer mm.¹⁸ Tilsvarende har Spanien deres eget program, hvor det tyder på, at tilskud til stalde mm. er faldet bort i 2011, men er genindført i 2015.

Tabel 6: Tilskud til arealer og bygninger i euro

År	Tilskud til arealer og økologi, €		Tilskud til byggeri, €	
	DK	ES	DK	ES
2012	41.965 (122 ha)	3.134 (12 ha)	975	0
2013	46.867 (130 ha)	4.082 (12 ha)	1.285	0
2014	40.175 (111 ha)	3.969 (13 ha)	5.314	0
2015	33.530 (94 ha)	2.876 (13 ha)	5.131	112

¹⁸ Tilskudsguide <http://lbst.dk/tilskudsguide/>

Figur 36: Tilskud til udvidelser mm. i forhold til omsætning

Tilskud til stalde mm. pr. dyreenhed viser kun, hvilket år der er udbetalt tilskud inden for denne gruppe af investeringer, og ikke hvor effektiv eller hvilket mål der har været med tilskuddet.

Regnskabsundersøgelsen viser, at de spanske smågriseproducenter ikke har modtaget tilskud til investeringer, hvorimod de spanske slagtesvineproducenter har modtaget investeringstilskud i samme periode. Man har valgt at forberede slagtesvinestaldene frem for sostaldene i perioden 20011-2014.

Den samlede budgetramme under landdistriktsordningen er for perioden 2014-2020 på 8,3 mia. euro for Spanien og 0,6 mia euro for Danmark.¹⁹

Skattebetaling

Sammenligningen af skatteforholdene vil blive gennemgået detaljeret i et af de efterfølgende afsnit.

I figur 37 nedenfor ses skatten i forhold til omsætningen. Skatten er defineret i boks 7 nedenfor.

Boks 7: Definition på skat

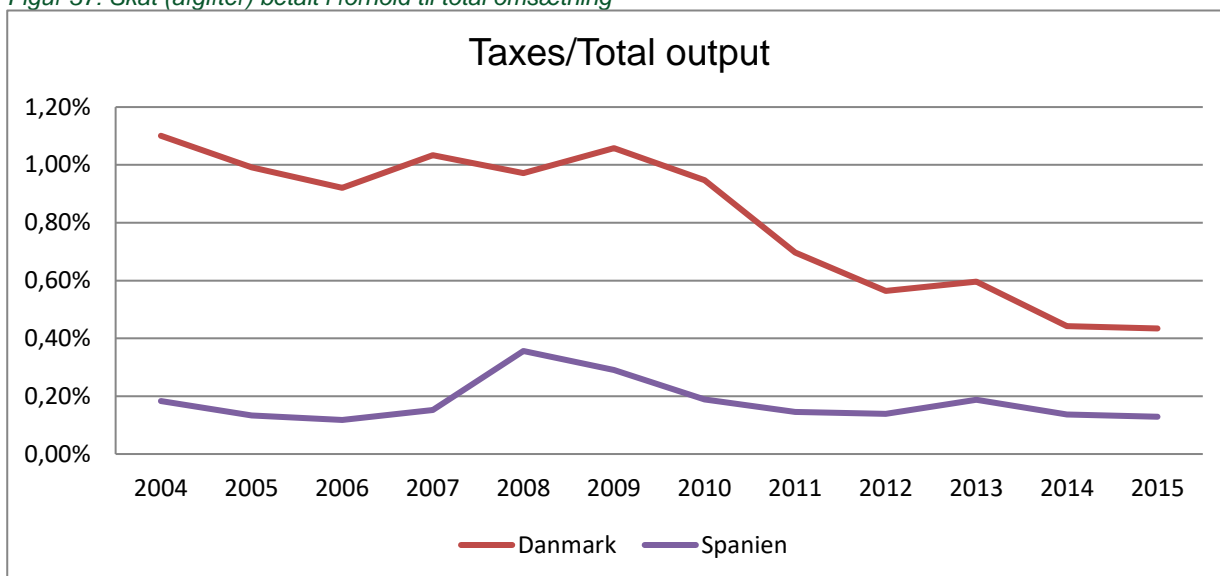
Farm taxes and other dues (not including VAT and the personal taxes of the holder) and taxes and other charges on land and buildings. Subsidies on taxes are deducted.

Landbrugsafgifter og andre afgifter (ekskl. moms og indehaverens personlige skatter) og skatter og andre gebyrer på jord og bygninger. Skat på tilskud er fratrukket

¹⁹ Bilag 1 i Rådets Forordning nr. 1305/2013 af 17. december 2013

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1305&from=DA>

Figur 37: Skat (afgifter) betalt i forhold til total omsætning

De faktisk betalte afgifter stiger fra 6.542 euro til 5.516 euro i Danmark og tilsvarende i Spanien fra 233 til 574 euro, men da omsætningen har en større stigning end afgifterne, fylder afgifterne mindre i forhold til omsætningen, der er steget fra 594.000 til 1.270.000 euro i Danmark og fra 127.000 til 443.000 euro i Spanien.

Resultat

FADN bruger som nævnt andre regnskabsmæssige begreber end dem, vi ser i de danske regnskaber. Dette er også tilfældet, når vi skal se på resultaterne.

Landmændenes resultater vurderes ud fra tre begreber: Farm Net Value, Family Farm Income og Cash Flow (2), som er defineret i boksene nedenfor.

Boks 8: Definition of Family Net Value

Remuneration to the fixed factors of production (work, land and capital), whether they be external of family factors. As a result, holdings can be compared irrespective of their family/non-family nature of the factors of production employed. This indicator is sensitive, however, to the production methods employed: the ratio (intermediate consumption + depreciation) fixed factors may vary and therefore influence the FNVA level. For example, in the livestock sector, if production is mostly without the use of land (purchased feed) or extensive (purchase and renting of forage land).

Boks 9: Definition of Family Farm Income

Remuneration to fixed factors of production of the family (work, land and capital) and remuneration to the entrepreneurs' risks (loss/profit) in the accounting year.

Boks 10: Definition of Cashflow (2)

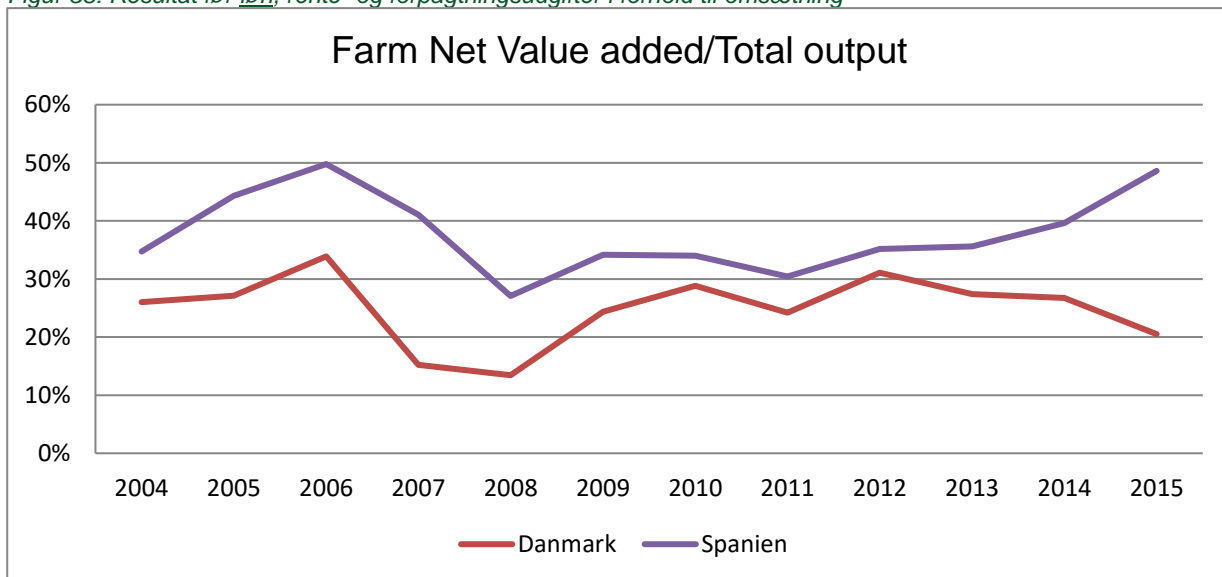
- =The holding's capacity for saving and self-financing
- =Receipts – Expenditure for the accounting year
- =Net receipts of agricultural activity and other receipts
- +Balance farm subsidies & taxes
- +Balance subsidies & taxes on investment
- +Balance of operations on capital
- +Balance of operations on debts and loans
- =Sales of products + Other receipts + Sales of livestock
- All cost paid – Purchases of livestock
- +Farm subsidies - Farm taxes
- +VAT balance
- +Subsidies on investment – Taxes on investments
- +Sales of capital – Investments
- +Closing valuation of debts – Opening valuation of debts.

Farm Net Value added er resultatet før løn, renteudgifter, leje- og forpagtningsudgifter. Dette sættes i forhold til omsætningen.

I figur 38 nedenfor ses det, at Spanien ligger højere end Danmark i hele den viste periode.

Den danske landmand havde i gennemsnit omkring 20 % af omsætningen som resultat, før der er betalt renter, leje og forpagtningsafgifter samt løn til medarbejdere. Siden 2012 er resultatet dog blevet reduceret fra omkring 27 pct. til omkring 20 pct., hvilket gør det vanskeligere at blive i branchen. Spanien har modsat forbedret deres indtjening med et resultat, der er steget fra 35 pct. til 49 pct. af den samlede omsætning.

Figur 38: Resultat før løn, rente- og forpagtningsudgifter i forhold til omsætning

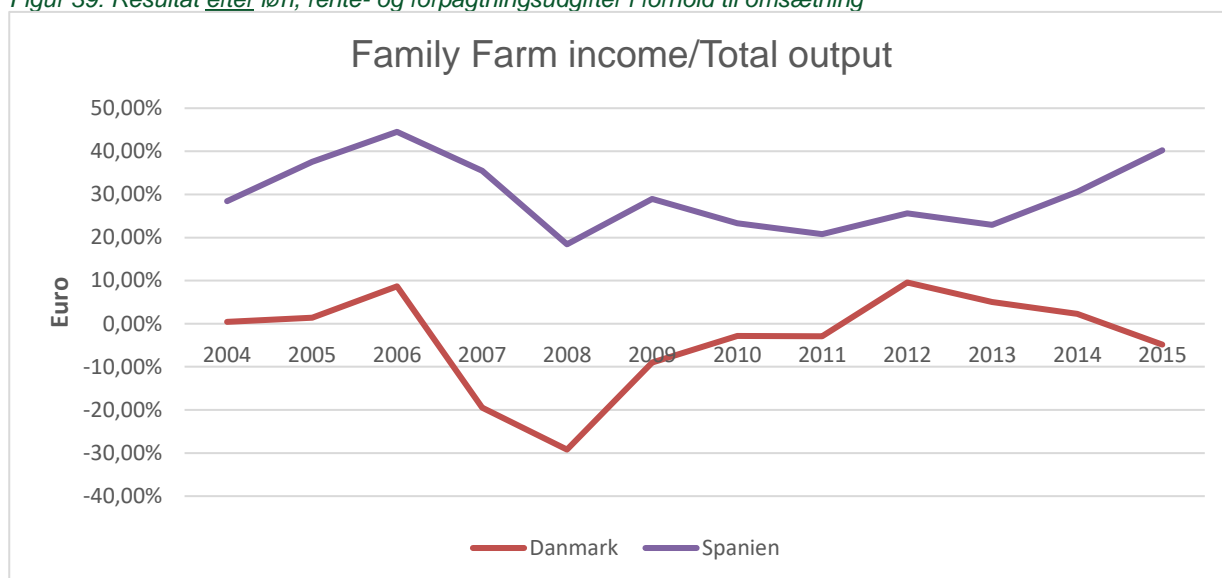
Family Farm Income er resultat efter løn, renter samt leje- og forpagtningsudgifter. I figur 39 vises, hvor meget resultatet udgør af den samlede omsætning.

Her ses, at Spanien har en stabil indtjening i den viste periode, men en stigning i både 2014 og 2015. Danmark har derimod store variationer fra -30 pct. til +10 pct. Det gennemsnitlige resultat har for de danske landmænd været -25.000 euro, hvorimod de spanske landmænd har haft et gennemsnitligt resultat på +65.000 euro.

2007 - 2009 var generelt nogle rigtig dårlige år og i særdeleshed for de danske landmænd, hvor resultatet var minus 260.000 euro. Der er ingen negative resultater for de spanske svineproducenter, hvilket gør dem meget mere økonomisk robuste overfor de ændringer, der hele tiden opleves inden for branchen. Produktions- og ejerformen medfører også, at det er foderstofvirksomhederne og slagterierne, der tager de store udsving i indtjeningen.

De foreløbige opgørelser for 2016 fra EU-stat viser desværre, at det ikke er blevet bedre for de danske landmænd, hvorimod de spanske har haft en yderligere forbedring i det samlede resultat.

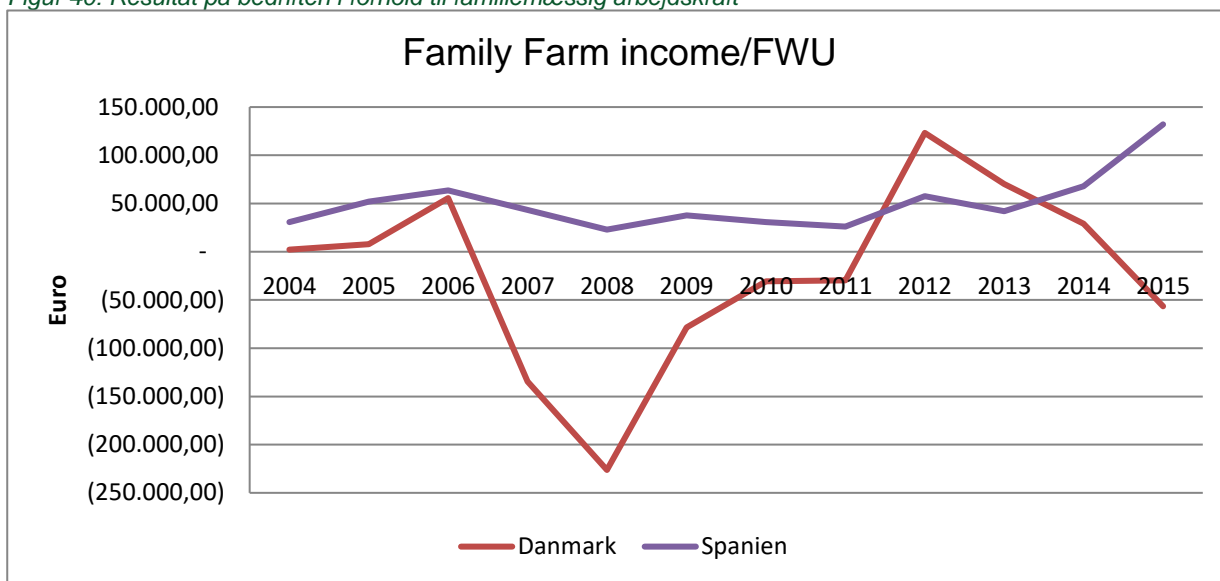
Figur 39: Resultat efter løn, rente- og forpagtningsudgifter i forhold til omsætning

Figur 40 viser, hvor store resultaterne er på den enkelte bedrift. Her ses resultatet i forhold til en "familiearbejdsenhed - FWU". Her er taget højde for, om der er meget familiehjælp på bedriften, som skal forsørges af bedriften.

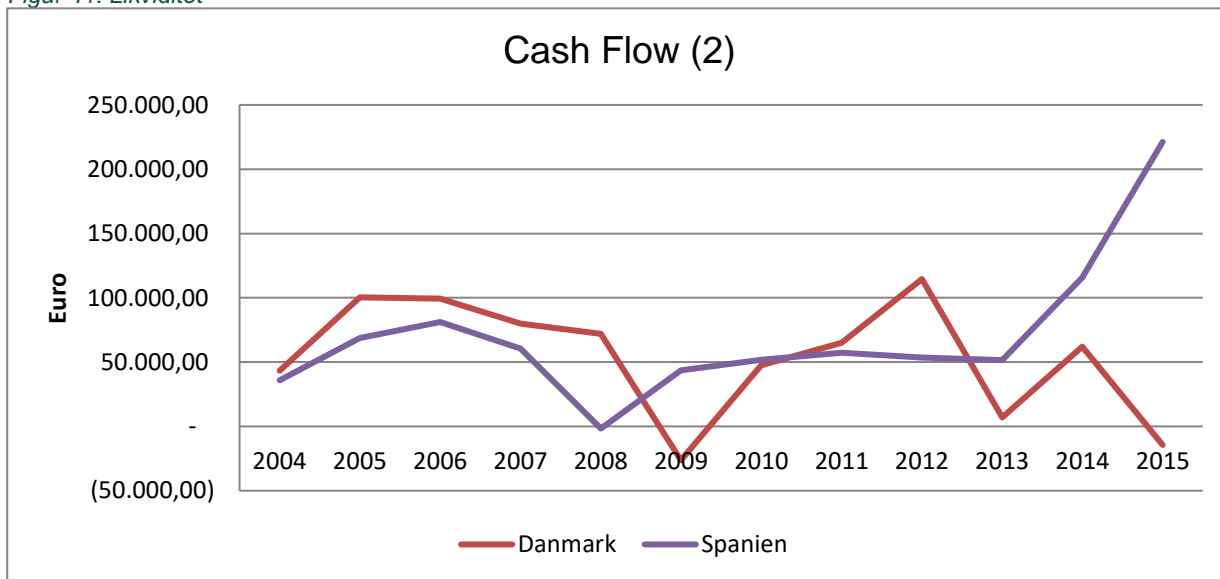
I 2015 var antallet af arbejdende familiemedlemmer på bedriften 1,09 i Danmark og i Spanien 1,35.

Figur 40: Resultat på bedriften i forhold til familiemæssig arbejdskraft

Figur 39 og 40 er næsten identiske, da antal medlemmer i familien, der deltager i arbejdet på bedriften, kun er 1,09 og 1,35.

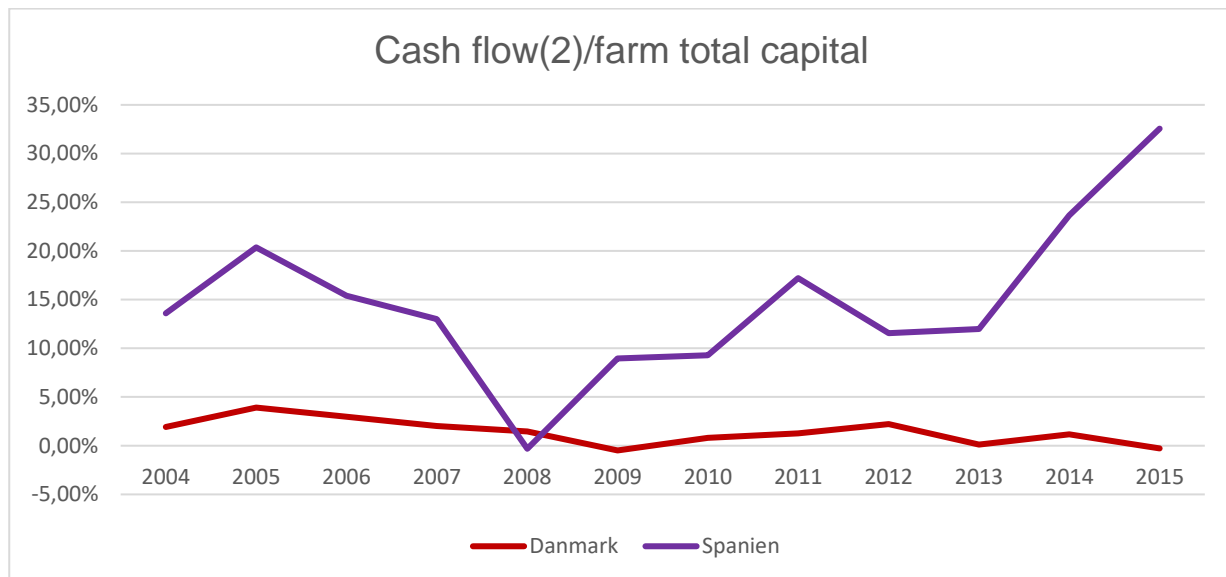
Figur 41: Likviditet

Udover resultaterne er det endvidere muligt at sammenligne likviditeten på bedriftsniveau, der vises i figur 41. Her ses igen, at Danmark har store udsving, og Spanien ligger på et mere stabilt niveau, dog med en kolossal stigning i 2015. Gennemsnittet er på henholdsvis 70.000 og 54.000 euro for Spanien og Danmark. Fluktuationen for de danske producenter betyder, at der kræves en kapitalbuffer, der ydes af bankerne via driftskreditter til en forholdsvis høj rente. Likvidetsflowet har indflydelse på både rentebetalingen og gældsprocenten, som igen har indflydelse på det endelige resultat. En stabil indtjening og en kapitalmæssig buffer giver en robust konkurrenceevne i forhold til andre lande.

En bredere vurdering er at sætte likviditetsflowet i forhold til den samlede aktive masse. De danske bedrifter har en væsentlig større aktivmasse end de spanske, da værdien af jorden er højere i Danmark, og besætningerne og produktionsbygningerne ejes af landmanden i modsætning til i Spanien.

Figur 42: Likviditet i forhold til de samlede aktiver

I figur 42 ses likviditeten i forhold til de samlede aktiver. De spanske landmænd løber fra de danske, da deres likviditet er stigende i modsætning til de danske, hvor likviditetspuljen er faldet. De spanske landmænd står stærkt i den internationale konkurrence, da de kan klare lave priser på deres salgsprodukter væsentligt bedre end de danske, der faktisk ikke har en bufferkapital til rådighed.

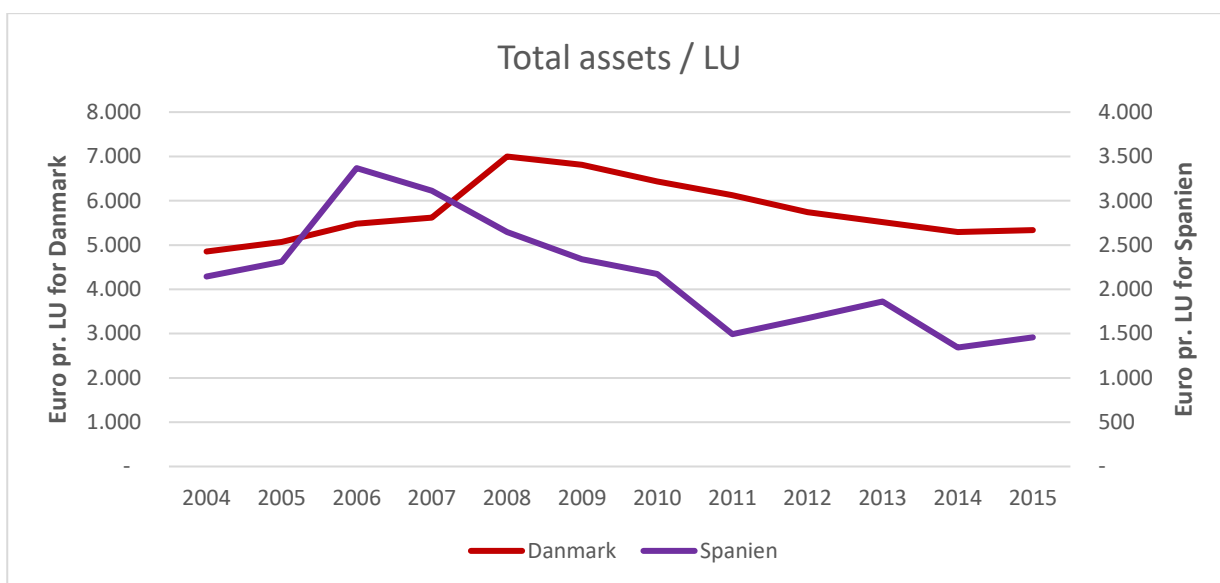
Balance

I dette afsnit vil balancens poster blive sammenlignet for at vise forskellene imellem de to lande, og hvornår disse forskelle skaber konkurrencemæssige fordele.

Figur 43 viser den samlede aktivmasse i forhold til dyreenhederne, hvilket kan betragtes som den bundne kapital pr. dyrenhed. Der er her en betydelig forskel mellem Danmark og Spanien. Kapitalbindingen i 2015 for Danmarks vedkommende ligger på omkring 5.300 euro i modsætning til Spanien, der ligger på 1.500 euro. Forskellen skyldes den ejerform, der praktiseres i Spanien contra i Danmark.

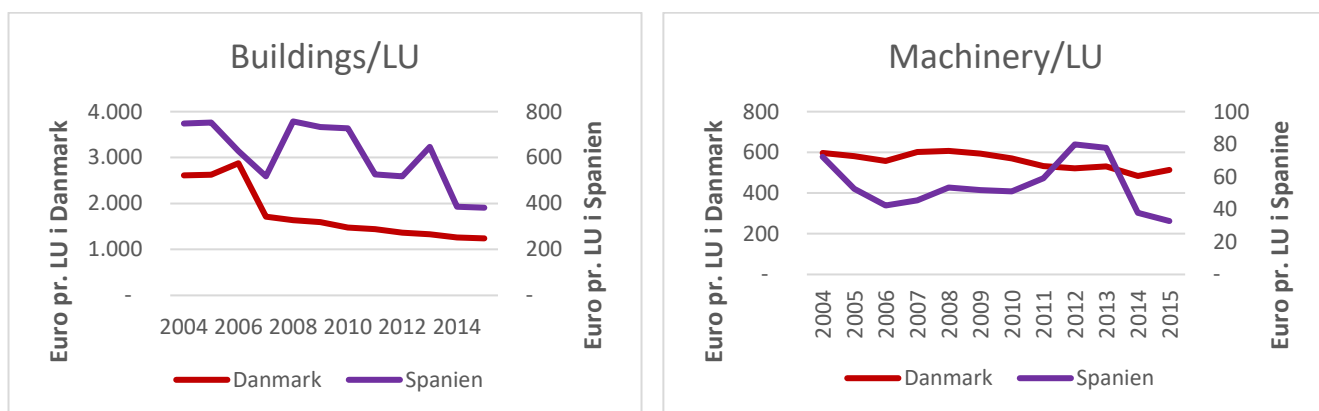

Figur 43: Samlede aktiver i forhold til antal dyreenheder

De følgende figurer viser den samme tendens som figur 43, at kapitalbindingen er høj i Danmark i modsætning til i Spanien. Vær opmærksom på, at der er opgørelse på to akser.

Figur 44: Kapitalbinding i bygninger og maskiner pr. dyreenhed

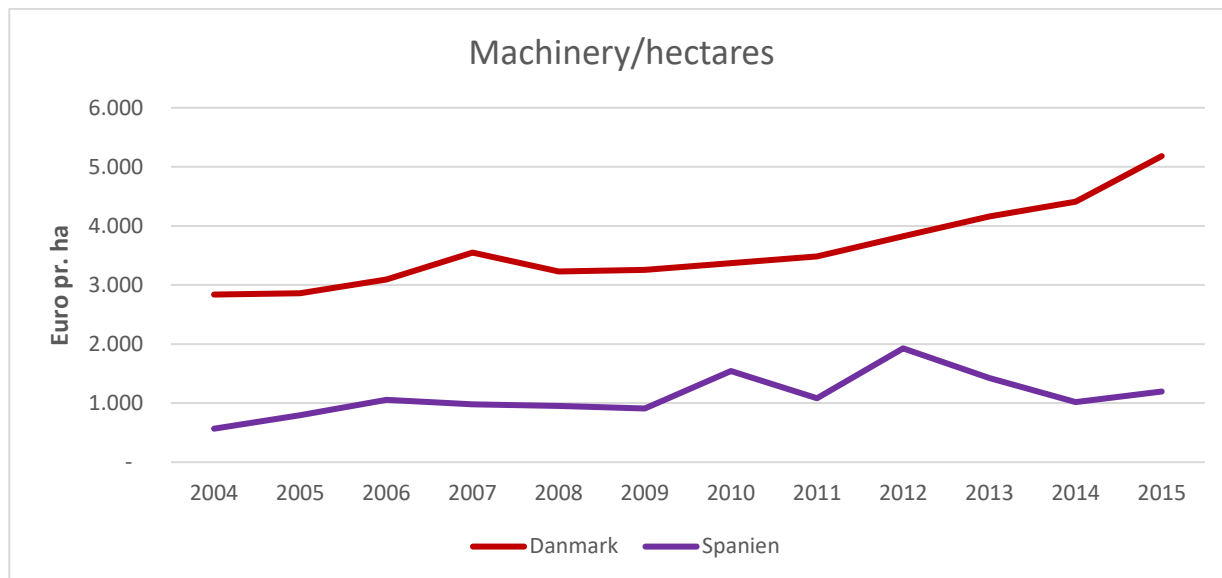

Kapitalbindingen i 2015 i bygninger er 3 gange større i Danmark end i Spanien, og for maskiner er forholdet en faktor 15. For de danske landmænd er kapitalen, der er bundet i bygninger, inden for senere år faldet fra omkring 2.600 euro til 1.550 euro. Det samme gør sig gældende for de spanske landmænd. Årsagen til, at kapitalbindingen er så meget lavere i Spanien, er primært, at slagterierne eller foderstofvirksomhederne ejer bygningerne.

Kapitalbindingen i maskiner pr. dyreenhed giver et misvisende billede af udviklingen. Kapitalbindingen er for begge lande steget med en faktor 1,7 fra 2004-2015. Til gengæld er antallet af dyreenheder steget med 2,0 i Danmark (fra 460 til 946), mens antallet af dyreenheder i Spanien steget med en faktor 3,8 (fra 122 til 466). Da de spanske landmænd selv driver jorden, der er tilknyttet ejendommene i modsætning til bygningerne og besætningen, der er ejet af andre virksomheder, vil en opgørelse pr. dyreenhed i dette tilfælde ikke give et retvisende billede af kapitalbindingen.

En opgørelse pr. hektar ser ud som følger:

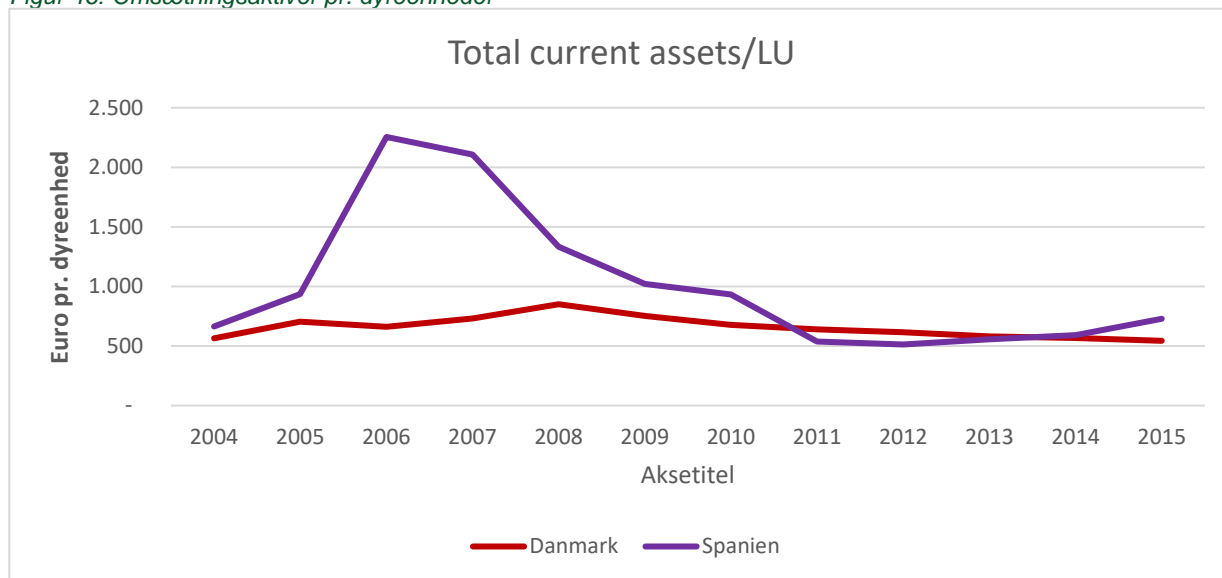
Figur 45; Kapitalbindingen i maskiner pr. hektar

De danske landmænd binder flere penge i maskiner end de spanske. Effektiviteten slår ikke nok igennem, hvilket reducerer konkurrenceevnen for de danske landmænd. De spanske landmænd formår at holde kapitalbindingen nede.

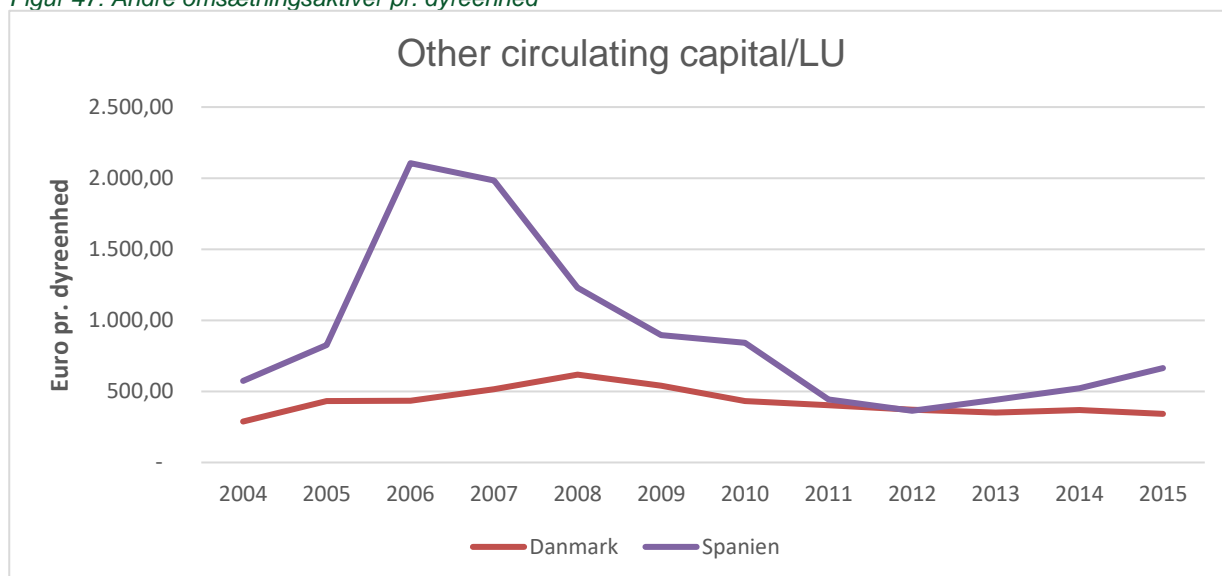
Når man ser på omsætningsaktiver, som består af besætninger, beholdning og øvrige omsætningsbare aktiver som eksempelvis tilgodehavender, og sætter det i forhold til dyreenheder, jf. figur 46, har værdien af aktiverne pr. dyreenhed for Spanien og Danmark i de sidste 5-6 år været næsten identisk. I gennemsnit har Spanien for perioden 2011-2015 haft aktiver på 584 euro og Danmark på 590 euro pr. dyreenhed. Dette i modsætning til slagtesvineproducenterne, hvor Danmark har dobbelt så store omsætningsaktiver pr. dyreenhed som Spanien, se notat om slagtesvineproduktionen i Spanien figur 47.

Figur 46: Omsætningsaktiver pr. dyreenheder

”Øvrige omsætningsaktiver” som eksempelvis tilgodehavende og andelshaverkonti ses i figur 47, hvor Danmark i de senere år ligger på omkring 350 euro og Spanien på 670 euro pr. dyreenhed. De spanske landmænd har en stigende kapitalbinding i modsætning til de danske producenter, der har holdt kapitalbindingen næsten konstant i de seneste 10 år. Figur 46 og 47 viser, at der i Spanien sker et skift i kapitalbindingerne omkring 2011, hvor kapitalbindingerne bliver væsentligt reduceret i forhold til besætningsstørrelserne. Årsagen til denne ændring har ikke været mulig at få afklaret, men umiddelbart kan der være to årsager, enten en ændring i opgørelsen af dyreenheder eller en ændring i ejerformen af primært besætningerne.

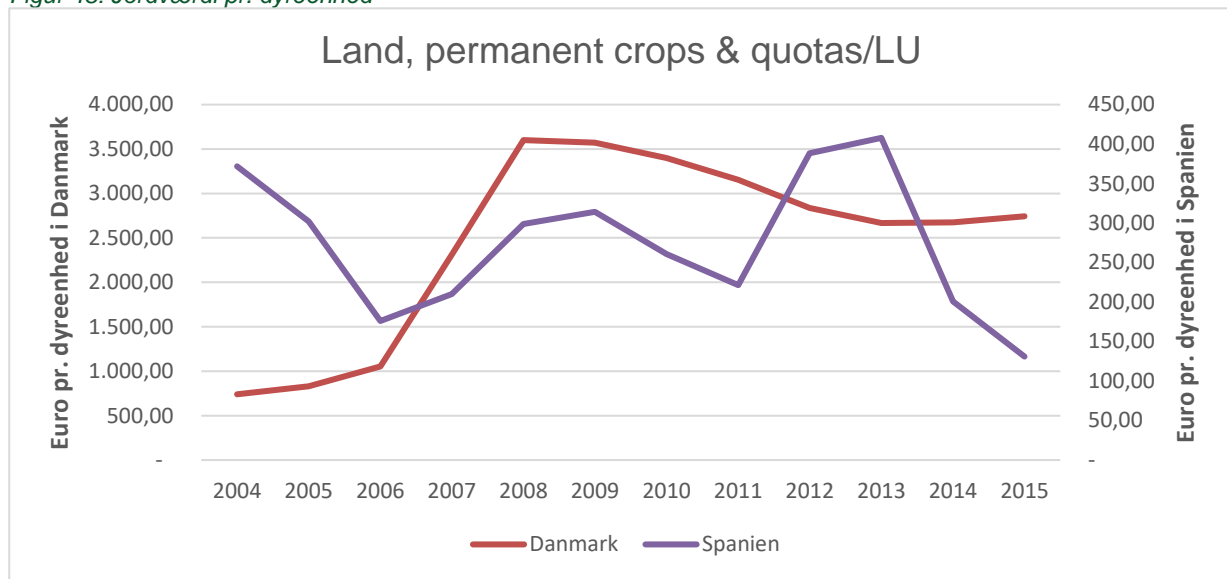
Figur 47: Andre omsætningsaktiver pr. dyreenhed

Den anden store forklaring på forskellen i den samlede kapitalbinding pr. dyreenhed jf. figur 43 skal findes i jordværdierne. I figur 48 er jordværdien opstillet pr. dyreenhed. Her ses det, at Danmark har en markant højere kapitalbinding i jorden pr. dyreenhed end Spanien. I 2015 havde den danske producent bundet godt 2.700 euro pr. dyreenhed, hvor den spanske havde bundet omkring 130 euro pr. dyreenhed. Tendensen er, at den spanske kapitalbinding falder kraftigt fra 2013 og de følgende år modsat for Danmark, hvor der i samme periode sker en lille stigning.

Kapitalbindingen er væsentligt større for de danske landmænd end for de spanske, og samlet er der bundet ca. 20 gange så mange euro pr. dyreenhed hos de danske landmænd som hos de spanske. Samtidig er likviditetsflowet væsentligt mindre, hvilket betyder, at den "samlede" forretning ved at producere smågrise er bedst i Spanien og mindre god i Danmark.

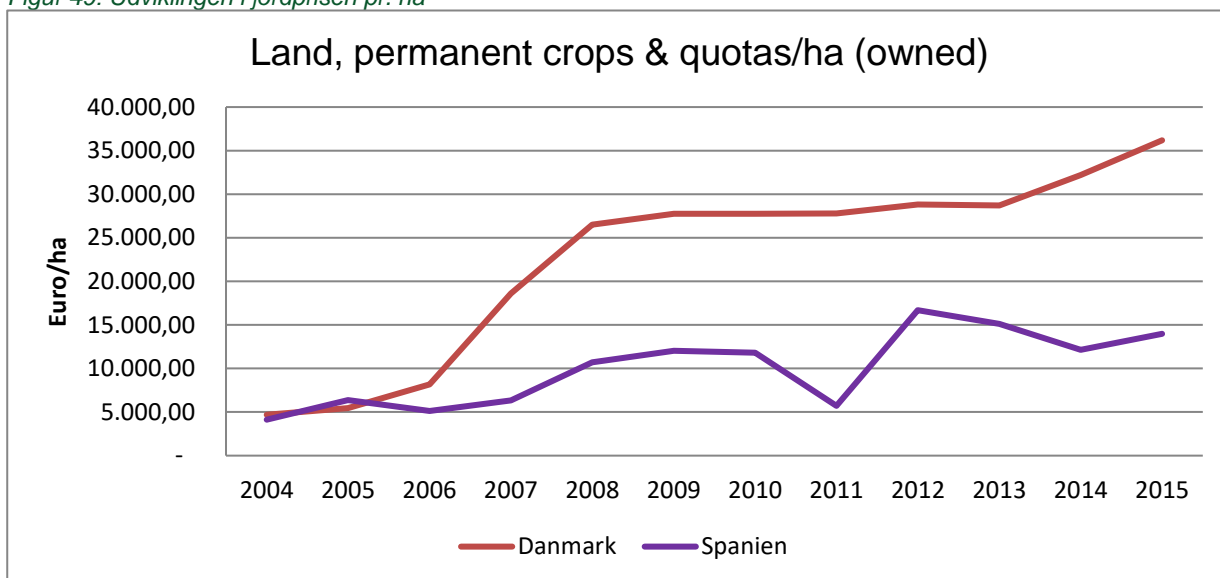
Figur 48: Jordværdi pr. dyreenhed

Jordpriser

I figur 49 nedenfor vises udviklingen i jordpriser i Danmark og Spanien. Her tages ikke udgangspunkt i handlede priser, men i jordvurderingerne i de eksisterende ejendomme, der indgår i statistikken. I jordpriserne er også inkluderet permanente afgrøder og kvoter. Det er antaget, at dette ikke har særlig betydning for sammenligningen.

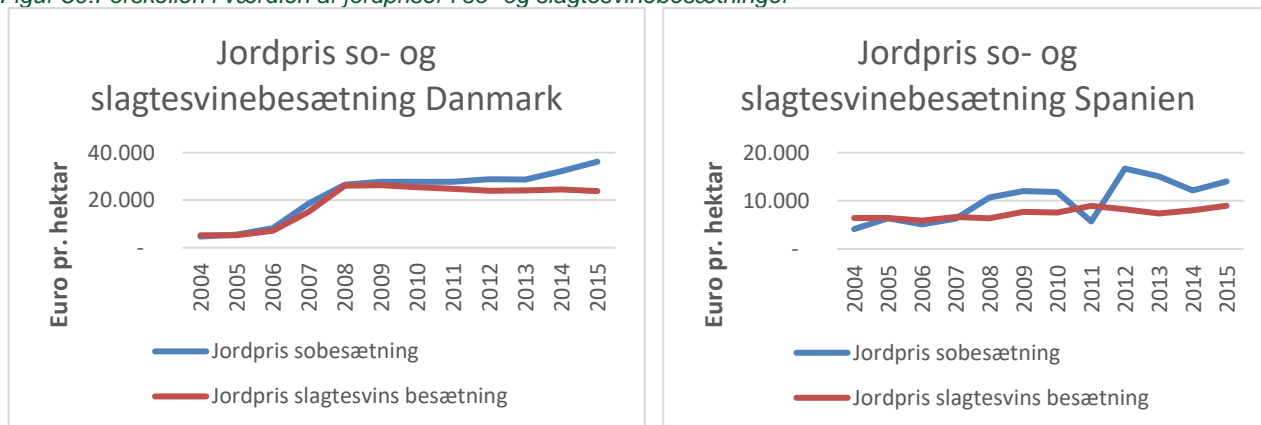
Figur 49: Udviklingen i jordprisen pr. ha

Figur 49 viser, at både Danmark og Spanien har været inde i en periode med stigende jordpriser. For Danmarks vedkommende var der en kolossal stigning i årene 2005-2008, hvor finanskrisen satte stop for prisudviklingen. De danske jordpriser har inden for de senere år været næsten konstante jf. figuren ovenfor, der viser forskellen mellem prisen pr. hektar i Danmark og i Spanien. Jordprisen i 2015 er opgjort til kr. 270.000 pr. hektar, i modsætning til i Spanien, hvor prisen svarer til kr. 105.000. Hvis der tages højde for, at udbyttet for hvede (jf. figur 11 og tabel 3) i Spanien er ca. 2 gange mindre (gennemsnit for 10 år), er jordpriserne i Danmark 25 pct. højere end i Spanien.

Den statistiske opgørelse viser, at jordpriserne er vurderet højere for sobesætningerne end for slagtesvinebesætningerne i både Danmark og Spanien, selvom hvedeudbyttet er det samme på de to bedriftstyper.

Figur 50: Forskellen i værdien af jordpriser i so- og slagtesvinebesætninger

Opgørelsen ud fra landbrugets regnskabsdatabase hos SEGES viser, at der er kr. 33.000 i forskel mellem de forskellige bedriftsformer. For svineproducenterne er der en forskel på kr. 30.000, hvilket stemmer overens med opgørelsen fra FADN databasen.

Tabel 7: Jordpriser i Danmark inden for de forskellige produktionsformer

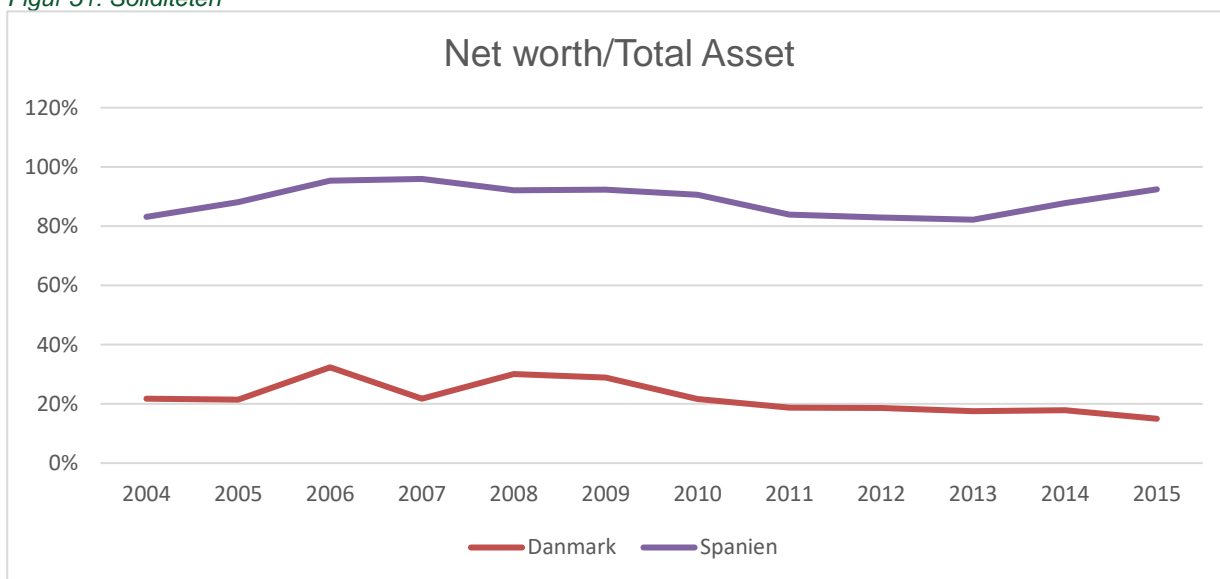
Kr./hektar	2014	2015	2016
Alle bedrifter	169.000	169.000	170.500
Svin	162.500	156.500	154.500
Slagtesvin	150.000	154.000	152.000
Sohold 7 kg	147.500	144.000	143.000
Sohold 30 kg	177.500	167.000	162.500
Integreret	148.000	152.000	158.500
Øvrige svin	175.000	151.000	145.000
Kvæg	143.500	144.000	153.500
Mink	135.000	131.500	137.000
Øvrige	151.500	151.000	154.500

Egenkapital og gæld

Finansieringen af bedriften er tidligere nævnt i denne analyse, hvor Danmark i 2015 havde en gældsprocent på 85, mens Spaniens gældsprocent var på 8, jf. figur 33, hvilket har stor påvirkning på risikoen og rentebetalingen.

I figur 51 nedenfor ses egenkapitalens andel i forhold til de samlede aktiver, også kaldet **soliditet**. Danmarks soliditet var i 2015 på 15 pct., hvor den spanske var på 92 pct. Soliditeten er det modsatte af gældsprocenten, som tidligere er analyseret, jf. figur 33.

Figur 51: Soliditeter²⁰

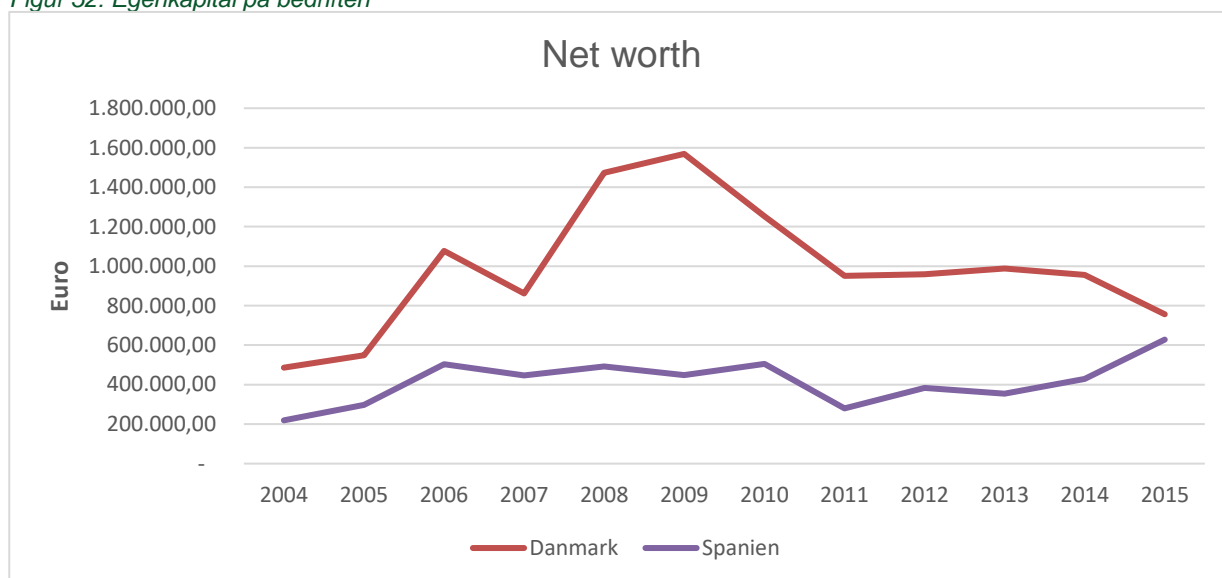
Når der ses på egenkapitalen på hver enkelt bedrift, viser figur 52 nedenfor, at de danske bedrifters egenkapital er lidt større end de spanske. De spanske bedrifter opbygger over den viste periode en egenkapital, der

²⁰ Soliditetsgrad er et nøgletal der indikerer, om en virksomhed kan bære et større tab. Soliditetsgraden viser, hvor stor en procentdel af virksomhedens kapital, den kan tåle at miste, inden fremmedkapital bliver rørt. Jo højere soliditetsgraden er, desto bedre er en virksomheds evne til at lide et større tab. Derfor vil man gerne have en høj soliditetsgrad. Formlen er: Egenkapitalen i forhold til aktiverne.

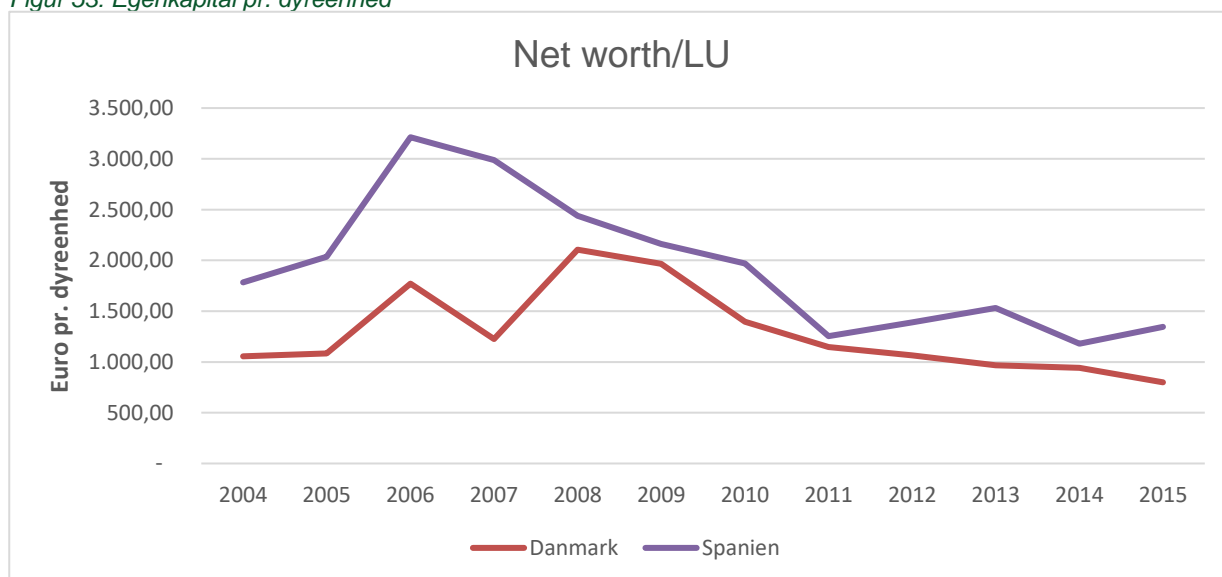
er på størrelse med den danske. Egenkapitalen for de danske landmænd er siden 2008 halveret fra 1,57 mio. euro til 0,750 mio. euro.

Tilsvarende beregninger pr. dyreenhed viser jf. figur 53, at egenkapitalen er faldet, men det gælder faktisk for begge lande, da Spanien har fået større besætninger. Antallet af dyreenheder er steget fra 123 til 466, mens de i Danmark er steget fra 461 til 947 enheder i gennemsnit pr. analyseret ejendom. Men selvom de spanske bedrifter har øget deres bedrifter med en faktor næsten 4, bibeholder de en stor egenkapital pr. dyreenhed.

Figur 52: Egenkapital på bedriften

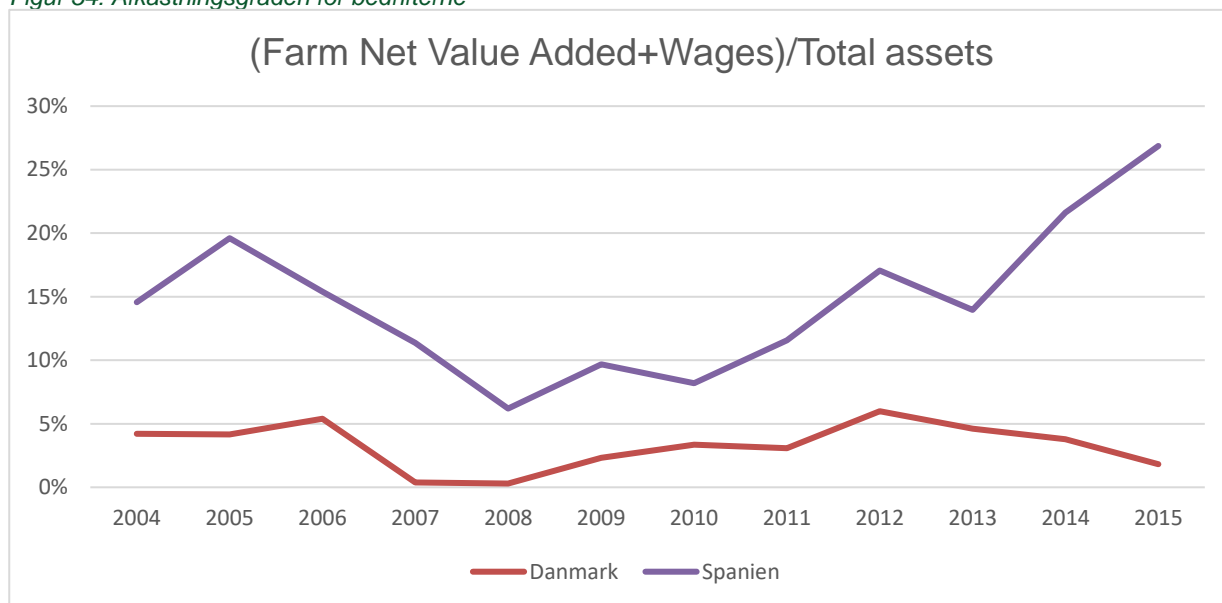

Figur 53: Egenkapital pr. dyreenhed

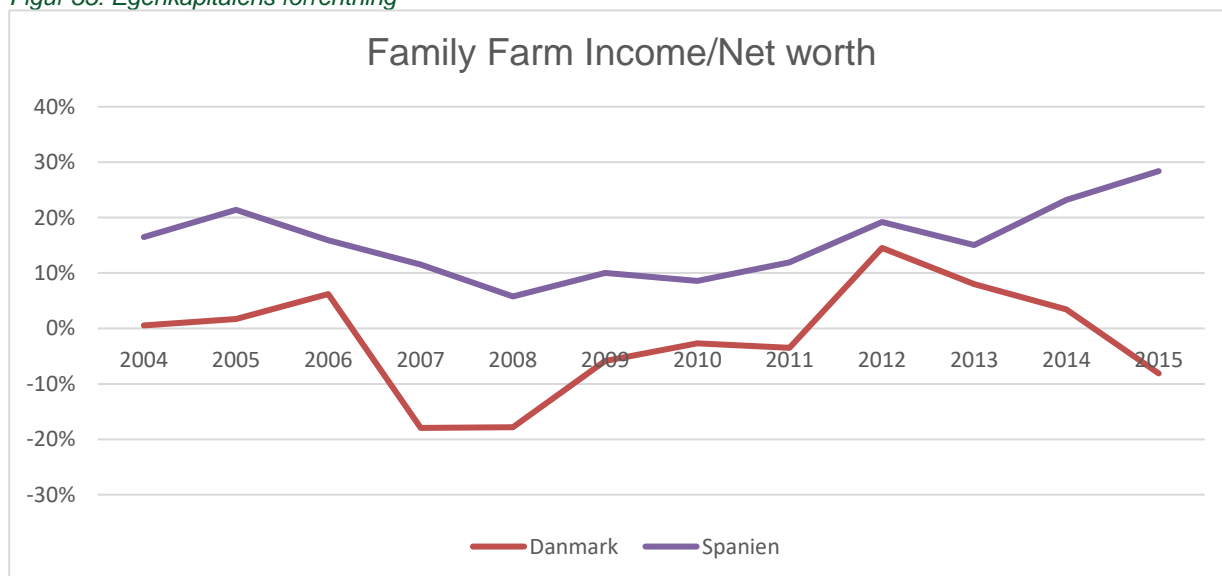
En anden måde at vurdere bedrifternes indtjeningsevne på kan være at se på **afkastningsgraden**, som er et udtryk for "resultatet før finansiering" i forhold til de samlede aktiver, der vises i figur 54. Her ses det, at den danske afkastningsgrad bevæger sig i en cyklisk form mellem 0 og 5 pct., hvor den spanske bevæger sig i en cyklisk form mellem 5 og 27 pct. Den danske afkastningsgrad er ca. 20 pct. af den spanske, hvilket indikerer, at det er svært at skabe overskud i de danske svinebesætninger.

Figur 54: Afkastningsgraden for bedrifterne²¹

Afkastningsgraden tager ikke højde for finansieringsudgifterne. Hvis finansieringsudgifterne medtages i vurderingen af bedrifternes indtjeningsevne, kan nøgletallet "**egenkapitalens forrentning**" anvendes. Egenkapitalens forrentning er resultatet efter finansiering i forhold til egenkapitalen.

Figur 55: Egenkapitalens forrentning

Svingningerne i figur 55 udvikler sig på nogenlunde samme måde, som vi ser ved afkastningsgraden. Derimod bliver toppen og bunden på de danske cykliske bevægelser betydeligt anderledes pga. løn-, leje- og

²¹ Afkastningsgraden er et centralt nøgletal, der viser virksomhedens evne til at generere et overskud til forøgelse af egenkapitalen. Formlen er: Resultat før renter i forhold til aktiver.

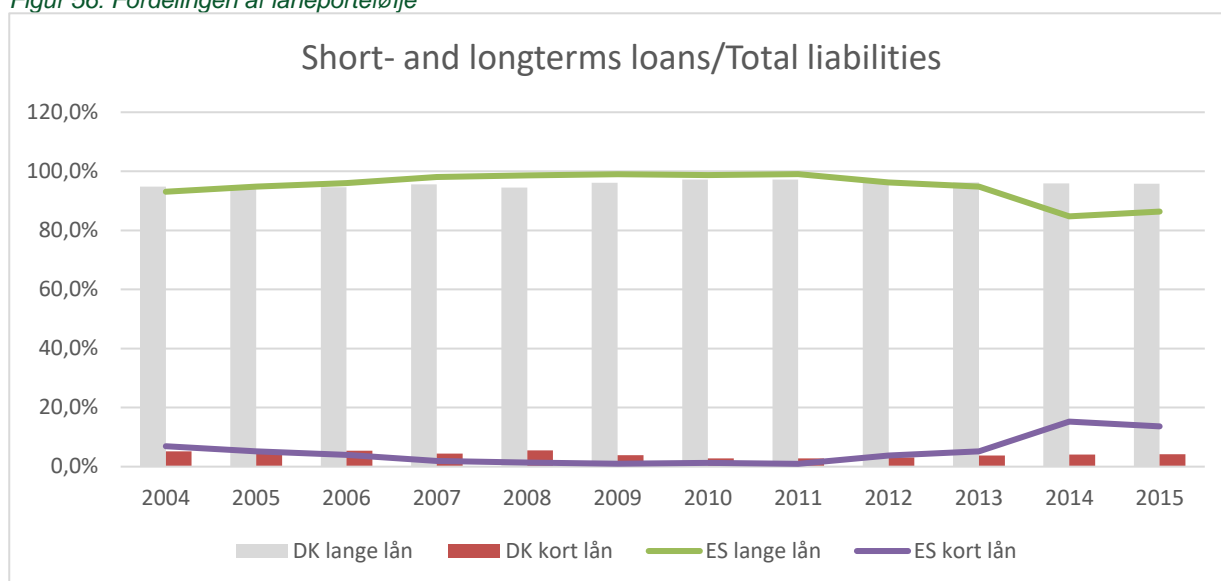
renteudgifter. De år, hvor renteudgifterne har været høje, er der tale om en negativ forrentning af egenkapitalen, men til gengæld ses der et højere niveau i 2012. I alle årene er Spanien på et højere niveau end Danmark.

I nøgletallene "afkastningsgraden og forrentningen af egenkapital" indgår værdien af aktiverne inkl. jordværdier. Da jordværdien i Danmark jf. figur 49 og 50 er væsentligt større end i Spanien, betyder det, at beregningen af afkastningsgraden alt andet lige vil blive lavere i Danmark end i Spanien.

Gældssammensætning

Den næste figur viser, hvordan gældens portefølje er sammensat.

Figur 56: Fordelingen af låneportefølje

Som det tidligere er nævnt, har de spanske svineproducenter væsentligt mindre gæld end de danske. Gældssammensætningen viser, at løbetiden på lånene er ens i de to lande. Kun omkring 5-6 pct. af den samlede gæld er lån med kort løbetid.

Rente procenten er højere i Spanien end i Danmark jf. tabel 31, men på grund af en væsentligt højere gæld er de samlede renteudgifter større i Danmark end i Spanien. Ifølge de interviews, der er foretaget i 2017, er løbetiden på de lange lån omkring 10-15 år og de korte lån 3-5 år. Renten på de lange lån ligger omkring 1,5 pct. i Spanien og tilsvarende i Danmark på de fastforrentede lån med en løbetid på 30 år. De variable lån har i skrivende stund en negativ rente på 0,5 pct. Det har ikke været muligt at få oplyst, om Spanien har tilsvarende variable lån som i Danmark.

Konklusion af regnskabsanalysen

Regnskabsanalysen med datasættene fra FADN viser på mange måder to meget forskellige lande at producere smågrise i.

De danske konkurrencemæssige fordele skal findes i, at danskerne opnår en højere omsætning pr. dyreenhed. Derudover har de også højere udbytte i hvedeproduktionen og færre udgifter til handelsgødning, en større daglig tilvækst i smågrisene og flere smågrise pr. årssø.

Det tyder også på, at hektartilskuddet i Danmark er højere end i Spanien til og med 2015.

Timeprisen til medarbejdere på bedrifter i Danmark ligger på omkring 170-180 kr. men man i Spanien har en timeløn pr. medarbejder på omkring 105-110 kr.

Andelen af hektarer er 7 gange større i Danmark, hvor der tradition for at producere så meget af foderet til den animalske produktion som muligt. Det har dog den konsekvens, at der er en stor kapitalbinding med de ulemper der følger med dette, såsom høje renteudgifter også set i forhold til antal dyreenheder.

Den spanske so- og smågriseproducent har dog i forhold til en regnskabsanalyse flere konkurrencemæssige fordele.

Jordprisen er betydeligt lavere i Spanien end i Danmark, og den samlede kapitalbinding er betydeligt mindre, hvilket betyder lavere gældsprocent og lavere renteudgifter. Gældsprocenten er 10 gange lavere i Spanien end i Danmark, hvor gældsprocenten er på 85.

Indtil nu har de samlede produktionsomkostninger i forhold til den samlede omsætning været på 50 pct. i Spanien, mens Danmark ligger helt oppe på 70 pct.

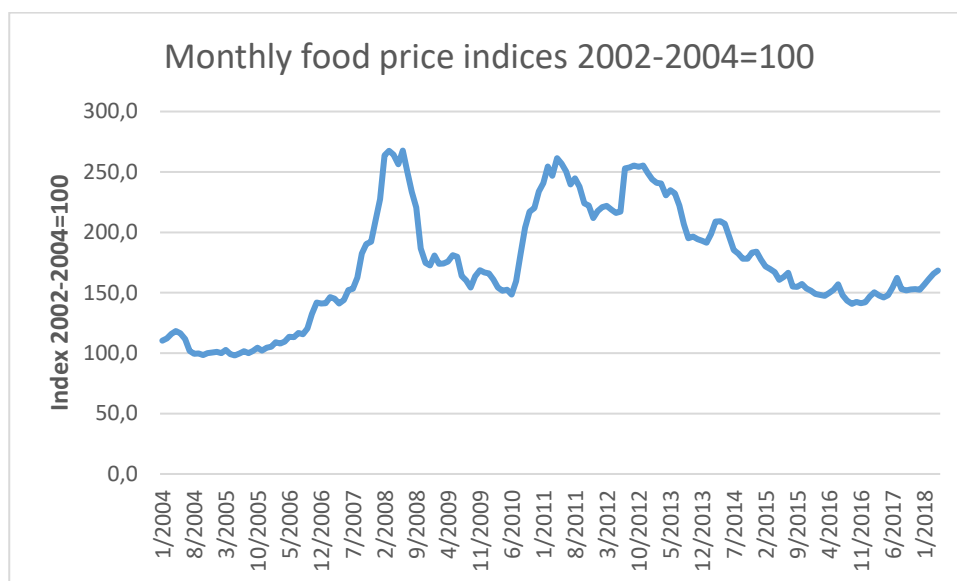
Samlet set betyder lavere gæld, lønomkostninger, renteudgifter mm., at der er et større økonomisk afkast til ejeren.

Der er generelt ikke tradition for at eje så meget jord i Spanien, hvilket gør, at udgifter til forpagtning og øvrige lejeudgifter tilsvarende er meget lave.

Der er ikke tradition for at have en høj selvforsyning af foder, da hele konceptet bygger på, at det er fodervirksomhederne, der har produktionen af slagtesvin.

Tilsvarende er det forsynings- og forarbejdningsvirksomhederne, der enten ejer eller lejer bygningen, hvor produktionen foregår. Alt andet lige betyder det, at der er mindre kapitalbinding for den enkelte landmand og mindre risiko forbundet med at være landmand, da risikoen ligger hos virksomhederne.

Bilag

Kilde: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

CENSO DE GANADO PORCINO EN ESPAÑA (miles de animales en diciembre de cada año) *													
AÑOS	TOTAL	Lechones < 20 Kg	Cerdos de 20 - < 50 Kg	Cerdos en cebo de 50 Kg. ó más				Reproductores de 50 Kg. ó más					
				Total	50 - < 80 Kg	80-<110 Kg	110 ó más	Verracos	Hembras reproductoras				
									Total	Cubiertas		No cubiertas	
1986	15.783	3.948	4.229	5.737	3.233	2.203	301	88	1.781	1.127	220	664	154
2005	24.884	6.762	5.314	10.141	4.793	4.115	1.233	70	2.597	1.723	243	874	240
2006	26.219	6.833	6.264	10.367	5.149	4.074	1.144	66	2.689	1.874	249	815	229
2007	26.061	7.060	5.892	10.376	4.667	4.215	1.494	70	2.663	1.782	238	881	245
2008	26.026	7.101	5.793	10.544	4.611	4.343	1.590	57	2.531	1.693	213	838	228
2009	25.343	6.591	5.314	10.945	4.749	4.869	1.327	53	2.440	1.680	220	760	190
2010	25.704	6.999	5.944	10.303	4.582	4.587	1.134	50	2.408	1.624	252	784	224
2011	25.635	6.928	5.888	10.371	4.340	4.746	1.285	44	2.404	1.634	242	770	224
2012	25.250	7.085	5.735	10.142	4.657	4.597	888	38	2.250	1.550	242	700	208
2013	25.495	7.055	5.592	10.559	4.634	5.199	726	36	2.253	1.492	225	761	221
2014	26.568	7.880	6.010	10.284	4.473	4.910	901	36	2.358	239	265	1.360	493
2015	28.367	7.910	6.595	11.358	4.882	5.039	1.438	38	2.466	262	238	1.431	536
2016	29.231	8.100	6.397	12.285	5.148	5.577	1.563	33	2.415	247	250	1.417	501

http://www.mapama.gob.es/en/agricultura/estadisticas/indicadoreseconomicoscarnede-cerdo2016_nipo_tcm38-379728.pdf

http://www.mapama.gob.es/en/agricultura/estadisticas/mercados_agricolas_ganaderos.aspx